

TARTU ÜLIKOOL
SOTSIAAL- JA HARIDUSTEADUSKOND
AJAKIRJANDUSE JA KOMMUNIKATSIOONI INSTITUUT

VENEMAA TEEMA 2010. AASTA EESTI- JA VENEKEELSES
POSTIMEHES

Bakalaureusetöö

Autor: Pilleriin Lillemets
Juhendaja: Anu Masso, PhD

Tartu
2011

Sisukord

Sissejuhatus.....	3
I Teoreetiline taust	5
1.1. Meediaruum	5
1.2. Meedia representatsioonid	7
II Empiiriline taust	10
2.1. Eesti-Vene ajaloolised suhted	10
2.1.2. Peamised mõjutegurid Eesti-Vene suhetes	12
2.1.3. Venemaa välispoliitilised eesmärgid	15
2.2. Varasemad uuringud	16
III Uurimisküsimused	17
IV Meetod ja andmed.....	19
4.1 Kvantitatiivne kontentanalüüs	19
4.2. Kriitiline diskursusanalüüs.....	20
4.3. Uuringu valim	23
V Tulemused	25
5.1. Kvantitatiivse kontentanalüüsi tulemused	25
5.1.1. Artiklite üldised tunnused	25
5.1.2. Kajastatavad teemad ja tegelased.....	27
5.1.3. Artiklite modaalsus	29
5.1.4. Kontekst	33
5.2. Kriitilise diskursusanalüüsi tulemused	39
5.2.1. Suurvõimu diskursus.....	39
5.2.1.1. Sõjaline suurvõim	40
5.2.1.2. Majanduslik suurvõim	41
5.2.2. Vastandumise diskursus	43
5.2.2.1. Eesti-Vene suhete diskursus	43
5.2.2.2. Lähivälismaa diskursus	46
5.2.2.3. Rahvusvaheline diskursus	48
5.2.2.4. Vastandumine kultuuris	49
VI Järeldused ja diskussioon.....	53
6.1. Järeldused.....	53
6.2. Diskussioon.....	55
VII Kokkuvõte	58
7.1. Summary.....	59
VIII Kasutatud allikad ja kirjandus.....	60
Lisa 1. Kodeerimisjuhend	63
Lisa 2. Kvantitatiivse kontentanalüüsi tabelid	68

Sissejuhatus

Käesoleva bakalaureusetöö teemaks on Venemaa teema 2010. aasta eesti- ja venekeelses Postimehes. Töö eesmärgiks on välja uurida peamised teemavaldkonnad, millega seoses Venemaast räägitakse ning selgitada välja nende kajastamise võimalikud erinevused Postimehe eesti- ja venekeelses väljaandes.

Antud teema on aktuaalne mitmel põhjusel. Kuna meedia on tänapäeval üks põhilisi informatsiooniallikaid, siis on tal ka oluline roll inimeste hoiakute ja maailmavaadete kujundamisel. Eestis elavad eesti ja vene keelt kõnelevad elanikud jälgivad sageli erinevaid meediakanaleid, seega on nende tõlgendus meedias kajastamist leidvatest sündmustest samuti tihti erinev. Kui aga nende tõlgenduste ühisosa on väike või puudub üldse, võib see kaasa tuua erimeelsusi eri keelt kõnelevate ühiskonnagruppide vahel üldisemalt. Sel põhjusel on oluline uurida, milliseid teemasid kajastavad kohalikud eesti- ja venekeelsed meediaväljaanded ning kas nende teemade kajastamises esineb erinevusi. Käesoleva töö fookuseks on võetud just Venemaa teema kajastamine, kuna eesti ja vene keelt kõnelevad ühiskonnagrupid võivad Venemaaga seotud teemadesse erinevalt suhtuda mitmetest ajaloosündmustest ning ka isiklikest kogemustest ja eelistustest tingituna. Seega soovibki töö autor uurida, kas ka eesti- ja venekeelne Postimees seda teemat erinevalt käsitlevad.

Venemaa teema kajastamise uurimisel lähtub töö teoreetiliselt peamiselt meediaruumi mõistest – tegemist on mõttelise ruumiga, mis ühendab Venemaa teema jälgijaid konkreetses keeles ilmuvate väljaannete jälgijaid. Teiseks oluliseks mõisteks on representatsioon ehk pilt, mis meedias Venemaast luuakse. Erinevate mõistete defineerimisel ning antud uuringu teoreetilise raamistiku selgitamisel olen kasutanud põhiliselt erinevaid meediateoreetilisi seisukohti, mida olen kombineerinud ajalooliste, sotsioloogiliste ning geograafia lähenemistega.

Käesolevas bakalaureusetöös kasutan kombineeritud sisuanalüüsi meetodit – 2010. aasta eesti-ja venekeelse Postimehe artikleid analüüsin kvantitatiivse ja kvalitatiivse meetodil abil. Antud bakalaureusetöö erinevus varasematest sarnasel teemal kirjutatud töödest on eelkõige see, et kui varasemad tööd on keskendunud ühe konkreetse sündmuse kajastamise analüüsimisele, siis käesolevas töös on plaanis analüüsida terve aasta pikkust perioodi, mis annab laiemat ülevaate sellest, millest ja kuidas Venemaaga seoses räägitakse.

Käesolev töö koosneb põhiliselt neljast erinevast osast. Esimeses osas antakse ülevaade töö empiirilistest ja teoreetilistest lähtekohtadest. Töö teises osas sõnastatakse

uurimisküsimused ning selgitatakse kasutatud uurimismetoodikat. Töö põhiosa moodustab läbiviidud empiirilise analüüsi tulemused. Töö lõpeb järelduste ja kokkuvõttega.

I Teoreetiline taust

Käesolevas peatükis olen sõnastanud teoreetilised lähtepunktid, mille alusel analüüsin Venemaa teema kajastamist 2010. aasta eesti- ja venekeelses Postimehes. Järgnevalt defineerin antud töö kesksed mõisted – meediaruum ja representatsioon – ning püüan näidata mõistete seost käesoleva töö empiirilise fookusega.

1.1. Meediaruum

Käesoleva töö keskseks mõisteks on meediaruum ning selle kujunemine. Üldiselt on meediaruum suhteliselt dialektiline mõiste ning ka eri autorite definitsioonides avalduvad teatud variatsioonid. Benedict Anderson (1991) on ühena esimestest kasutanud mõttelise kooskonna mõistet [ingl. k *imagined communities*], tegemist on olukorraga, kus ühine suhtluskeel loob teatud ruumilise kuuluvustunde. Andersoni hinnangul on mõttelised kooskonnad saanud võimalikuks eelkõige tänu trükimeedia tekkele ja levikule.

Mitmed hilisemad lähenemised on oma sisult Andersoni teooriale suhteliselt lähedased, kuna need ei eelda kogukonna liikmete füüsilist kooselamist ühes ruumis¹, vaid rõhutavad tajutud ehk mõttelise ruumi olemasolu. Kuid alles hilisemates lähenemistes on kasutusele võetud meediaruumi mõiste. Näiteks Nick Couldry ja Anna McCarthy (2004) on meediaruumi defineerinud dialektilise mõistena, mis hõlmab endas ühelt poolt meedia loodud ruume, aga teisalt ka mõjusid, mida juba olemasolevad ruumilised korraldused igapäevaselt meediale avaldavad (Couldry, McCarthy 2004: 2). Nende seisukoha järgi võivad meediaruumide (2004) tähendused avalduda kolmel võimalikul viisil: erinevate meedia vormide eksisteerimine sotsiaalse ruumi piires (näiteks eesti- ja venekeelne Postimees Eestis), teatud ühenduslülid, mille abil meediaobjektid eri ruume ühendavad (nt Postimees Eesti-Vene suhete representatsiooni loojana, või eesti- ja venekeelse Postimehe lugejate pilt maailmast) ning füüsilise ruumi kultuurilised visioonid (näiteks Venemaast loodud pilt meedias).

Sarnaselt Couldry ja McCarthy meediaruumi mõistele omab ka Arjun Appadurai (1996) termin meediamaaistik [ingl. k *mediascape*] üheaegselt mitut tähendust. Ühelt poolt

---

¹ Peeter Vihalemm (2004) eristab rahvusvahelises sotsiaalses ruumis poliitilist, majanduslikku, kultuurilist ja personaalset ruumi. Esimest kolme loeb ta institutsionaalseks, viimast isiklike kontaktide ruumiks (Vihalemm 2004: 75). Institutsionaalne ruum keskendub riikide-vahelistele kultuurilistele, poliitilistele ja majanduslikele eelistustele, teine uurib üksikisikute individuaalseid ruumilisi eelistusi (Masso 2008). Käesolev töö uurib meedia loodud ruume, mis on olemuselt samuti sotsiaalsed ruumid. Kasutan töös meediaruumi mõistet, kuna see võtab

viitab see informatsiooni levitamise ja tootmise elektroonilistele võimalustele, mis on tänapäeval kättesaadavad järjest suurema hulga era-ja avaliku sfääri esindajate jaoks üle maailma. Teisalt viitab meediamaaistik kujutluspiltidele, mida nende elektrooniliste võimaluste abil maailmast luuakse. Appadurai meediamaaastike mõistega on tihedalt seotud keeleruumi mõiste [ingl. k *language scape*]², mille pakkus välja Appadurai lähenemist edasi arendanud Terhi Rantanen (2005). Rantaneni definitsiooni kohaselt on keeleruum sama keelt kõnelevate inimeste ühine sümboolne ruum. Seega rõhutab Rantanen sarnaselt Andersonile keeleliste piiride tähtsust mõtteliste kooskondade kujunemisel. Erinevalt Andersonist on Rantanen veelgi selgemalt rõhutanud seotust eri ruumide vahel - keel on muutunud globaliseeruvaks maailmas faktoriks, mis võib ühendada, aga ka eraldada erinevaid meediaruume (nt eesti- ja venekeelne Postimees ja selle lugejad).

Kuigi nende mõistete – meediamaaastiku ja meediaruumi – definitsioonides avalduvad teatud nüansilised erinevused, on mõlemad kontseptsioonid sarnaselt rõhutanud, et ruumilised representatsioonid ning reaalsed ruumilised suhted on üksteisega tihedalt seotud. Teisalt rõhutavad kõik esitatud lähenemised tehnoloogiliste arengute olulisust, nt *online* kanalite levikut ning rolli eri lugejate kogukondade ühendamisel ja maailmapildi loomisel ehk teatud meediaruumide loomisel. Lähenemiste erinevus seisneb rõhuasetuses tehnoloogilistele arengutele – kui Appadurai ja Rantanen keskenduvad veidi enam meediaruumide tehnoloogilistele eripäradele ning meediaruumide vormide mitmekesisistumisele seoses globaliseerumisega, siis Couldry ja McCarthy analüüsivad sügavuti meediaruumide kujunemise protsesse.

Käesolevas töös on lähtutud meediaruumi mõistest, kuna viimane keskendub just mõjudele, mida meediaruumid igapäevaelus erinevatele meedia vormidele avaldavad. Venemaa teemat käsitledes on see oluline, kuna eeldatavasti on eesti- ja venekeelse Postimehe loodud meediaruumid ehk pilt maailmast teineteisest erinevad, seega võivad erineda ka auditooriumi ehk vastavaid väljaandeid lugivate inimeste arusaamad maailmast. Couldry eristab meediaruumi erinevaid tasandeid, mis ühendavad meediat ja ruumi, geograafiat ja meedia analüüsi (Couldry, McCarthy 2004: 5). Esimese tasandi uurimisteenaks on meedia representatsioonid ehk kujutluspildid, mida meedia loob kohalikus, rahvuslikus ning globaalses ruumis. Antud tasand on ka käesoleva töö peamiseks

---

kokku nii meedia loodud pildi maailmast kui ka konkreetse meedia väljaande jälgijate kogukonna, mis on käesoleva töö fookuseks.

² Kuigi Appadurai ja Rantanen on oma teooriates toonud välja veel mitmeid teisi ruume (etnoruum, ideede ruum, tehnoruum, finantsruum, ajaruum jms), pole neid antud töö fookusest tulenevalt peetud oluliseks pikemalt selgitada.

uurimisobjektiks. Samas on olulisel kohal ka teine tasand, mis uurib, kuidas meedia kuvandid, tekstid ja info liiguvad ruumis ning kuidas see liikumine kujundab ümber sotsiaalset ruumi. Meedia mõju sotsiaalse ruumi tekitaja ja ümberkujundajana on antud töös samuti vaatluse all.

Meedia mõju analüüsides on Couldry (2000) väitnud, et meedia omab sotsiaalset mõju massidele mitte ainult meediaväljaannete abil, aga ka tänu meie usule meedia diskursusesse lugematutes kohalikes kontekstides, sest usume, et ka teised inimesed usuvad sedasama (Couldry 2000: 5). Seega on meediaruum ühelt poolt füüsiliselt piiritletav, teisalt põhineb see aga uskumuste kogumil, mida neisse piiridesse jäävad inimesed jagavad. Käesolev uuring ei keskendu otseselt auditooriumi jagatud uskumuste analüüsimisele, vaid pigem uurin väljaande loodud representatsioone ühest konkreetsest ruumist, milleks antud töös on Venemaa.

1.2. Meedia representatsioonid

Antud bakalaureusetöö teiseks keskseks mõisteks on representatsioon ehk kujutamine või esitamine, täpsemalt see, kuidas meedia loob erinevaid pilte konkreetsetest riikidest.

Antud töös on aluseks võetud Stuart Halli lähenemine representatsioonide teemale. Halli definitsiooni kohaselt ühendab representatsioon tähenduse ja keele kultuuriga, lühidalt on representatsioon tähenduse loomine keele kaudu (Hall 1997: 16). Me anname asjadele tähenduse selle kaudu, kuidas me neid representeerime – sõnadega, mida me neist rääkides kasutame, lugudega, mida me neist räägime, piltidega, mida me neist loome, emotsioonidega, mida me nendega seostame, viisidega, kuidas me neid klassifitseerime ja kontseptualiseerime, väärtustega, mida me neile omistame (Hall 1997: 3). Käesolevas töös uuritakse, kuidas kirjutatakse Postimehes Venemaast ning milliseid tähendusi omistatakse riigile. Halli lähenemine on antud töös aluseks võetud just seetõttu, et kvantitatiivses analüüsis on väga suur roll artiklites esinevatel sõnadel ning väärtustel ja emotsioonidel, mida need sõnad väljendavad, samuti tähendustel, mida üks või teine sõna omab.

Tähenduse konstrueerimine koosneb tuginedes Hallile kahest osast. Esiteks vaimne representatsioon [ingl.k. *mental representation*] ja teiseks keel. Keel on vajalik selleks, et me saaksime esitada ja vahendada tähendust ja konteksti. Kui vaimne representatsioon on samasse kultuuri kuuluvatel inimestel tihti sarnane, siis keele ehk märgisüsteemi abil vahendatakse seda tähendust (Hall 1997: 17). Keele olulisuse tõi välja ka Ferdinand de

Saussure, kelle arvates sõltub tähenduse loomine keelest kui märkide süsteemist. Ta eristas keele puhul kahte terminit: *langue* kui keelesüsteem ja *parole* kui individuaalne kommunikatsioonitegevus, kus mängib rolli kõneleja taust ja kogemus. Märgid moodustavad omakorda keele, loovad tähendusi, millega saab viidata reaalsele objektidele, inimestele ja sündmustele (Hall 1997: 33).

Kultuuri tähenduse andmise protsessi südameks on kaks omavahel seotud representatsiooni süsteemi. Esimene representatsiooni süsteem võimaldab meil anda maailmale tähenduse, see loob vastavusi ja seoste ahelaid asjade vahel – inimesed, asjad, sündmused, abstraktsed ideed jne. Teine representatsioonisüsteem on meie mõistete süsteem, meie mõistete kaart. See sõltub vastavuste loomisest meie mõistete mapi ja märkide süsteemi vahel, mis on korraldatud või organiseeritud erinevatesse keeltesse ning esindavad neid mõisteid. Seos asjade, mõistete ja märkide vahel ongi keeles tähenduse loomise südameks. Protsess, mis neid kolme elementi ühendab, on representatsioon (Hall 1997: 19). Antud töö seisukohast on representatsiooni tekkimise protsess oluline, kuna meedia mängib rolli nii selles, milliseid tähendusi me teatud asjadele, inimestele või sündmustele omistamine ning ka selles, milliseid mõisteid me nende tähenduste väljendamiseks kasutame. Meedia representatsioonid on Halli teooriast lähtudes need tähendused, mida meediatekstid auditooriumile edasi annavad, kasutades selleks keelt ning mõisteid, millel on iga auditooriumi liikme mõistete süsteemis oma tähendus.

Kui Hall on keskendunud representatsioonide analüüsile üldisemalt, siis Henri Lefebvre (1991) on analüüsinud konkreetsemalt representatsioonilisi ruume [ingl. k. *representational spaces*], ehk konkreetsetele ruumilistele ühikutele antud tähendusi. Tuginedes Lefebvrele võivad selliste ruumiliste tähenduste kujunemise alused seisneda reaalsetes ruumilistes praktikates [ingl. k. *spatial practices*] näiteks Eesti ja Vene riikide ajaloolistes suhetes, aga ka ruumi representatsioonides [ingl. k. *spatial representations*] ehk ruumilisi suhteid reguleerivates dokumentatsioonides ja poliitikates. Siinkohal tuleb mängu geopoliitika mõiste.

Simon Dalby (1998) järgi sisaldab geopoliitika endas rohkem piire, kui ainult need, mis on kaarti peal, kuna need piirid iseenesest viitavad põhimõttelisele piiritõmbamisele rohkem kui ühes mõttes. Kriitiline geopoliitika, millele ka käesolev töö tugineb, tegeleb nii mõtteliste piiridega kui ka riigipiiridega. Piiritõmbamise tavad on nii põhimõttelised, geograafilised, kujuteldavad ja aktuaalsed kui ka sotsiaalsed ja esteetilised. Kriitiline geopoliitika on eriti huvitatud nende tavade omavahelisest seotusest ning uurib, kuidas rahvuste välja kujunenud põhimõttelised identiteedid, rahvuslus ja oht riikide sees avalduvad.

Samuti seda, kuidas kindlad poliitilised, sotsiaalsed ja psüühilised tavad ühelt poolt raamistavad ja teisalt õhutavad kindlaid põhimõtteid, moraalseid ja/või esteetilisi arusaamu endast ja teisest, turvalisusest ja ohust, ligidusest ja distantist, ükskõiksusest ja vastutusest (Dalby 1998: 4). Käesoleva bakalaureusetöö seisukohast on geopoliitika teema oluline, kuna töö uurib ühe riigi representatsiooni teise riigi meedias, arvestades, et kahe riigi omavahelised suhted on ajaloolistel põhjustel pingelised. Seda, millest on Eesti ja Venemaa vahelised mitmeti keerulised suhted tingitud, kirjeldab pikemalt käesoleva töö järgmine peatükk.

II Empiiriline taust

Antud peatükk annab ülevaate Eesti-Vene suhete ajaloolisest kujunemisest ning sellest, millised on need suhted tänapäeval. Samuti seletab peatükk mõningaid Vene välispoliitika lähtekohti, mis on antud töö seisukohalt samuti olulised.

2.1. Eesti-Vene ajaloolised suhted

Eestit on aegade jooksul valitsenud ja vallutada üritanud väga paljud erinevad riigid ja rahvad. Esimest korda läks osa Eesti alast Vene võimu alla juba 1030. aastal, kui Kiievi vürst Jaroslav Tark vallutas Tartu. Kui vahepeal käis Eesti ala käest-kätte nii rootslaste, poolakate, taanlaste kui sakslaste vahel, siis 1700. aastal alanud Põhjasõjaga sai võimu enda kätte taas Venemaa. Põhjasõda lõppes ametlikult 1721. aastal, mil Uusikaupunki rahuga loovutas Rootsi Venemaale Eesti-ja Liivimaa, kusjuures Balti kubermangud pidid sellekohaselt säilitama laialdase omavalitsuse, nn. Balti erikorra. 1880. aastatel sai aga Eesti-ja Liivimaal alguse ulatuslik venestamislaine, mille käigus muudeti venekeelseks nii koolid kui ka asjaajamine (Laur, Pajur, Tannberg 1997: 158-160).

Pärast 1917. aasta revolutsiooni Venemaal avanes eestlastel 1918. aasta veebruaris võimalus viimaks välja kuulutada riiklik iseseisvus, mis küll novembris alanud Vabadussõja tõttu ohtu sattus. Siiski saavutasid eestlased võidu ning 2. veebruaril 1920. aastal kuulutati välja Tartu rahu, mille kohaselt Venemaa tunnistas Eesti iseseisvust. Iseseisvat Eestit jätkus tol korral 20 aastaks, kuna 1940. aasta juunis okupeeris Nõukogude Liit Eesti. Sellele järgnes 50 okupatsiooniaastat, mis lõppesid Eesti taasiseseisvumisega 20. augustil 1991 (Laur, Pajur, Tannberg 1997: 158-160).

Nagu eelnevast näha võib, on Eesti ja Venemaa minevik omavahel tihedalt seotud ning kahe riigi vahelised suhted on väga tugevalt mõjutatud ajaloolisest taustast, seda nii poliitilises, majanduslikus kui ka kultuurilises kontekstis. Probleeme kahe riigi vahelistes suhetes põhjustab see, et Eesti ja Venemaa tõlgendavad oma ühist ajalugu paljuski erinevalt. Karmo Tüür ja Heiko Pääbo (2005) on välja toonud nii eestlaste kui venelaste peamised põhjendused oma seisukohtadele kahe riigi vahelistes suhetes.

Tüüri ja Pääbo järgi Eesti pool on lisaks rahva enesemääramisõigusele alati rõhutanud ajaloolis-õiguslikke argumente, minnes tagasi sajandite taha:

- Eestist sai Venemaa osa õiguslikult alles 1721. aastal Uusikaupunki rahuga, milles Venemaa kohustus säilitama nn. Balti erikorra ehk ulatusliku siseautonoomia. Venemaa aga rikkus seda, alustades 19. sajandi lõpus ulatuslikku venestamist.

- 1920. aastal tunnustas Venemaa Tartu rahuga Eesti iseseisvust ning kinnitas, et loobub igaveseks pretendeerimast Eestile.

- 1940. aastal okupeeris ja annekteeris Nõukogude Liit Eesti, rikkudes sellega Tartu rahu, 1932. aasta mittekallaletungilepingut, 1939. aasta baaside lepingut, Briandi-Kelloggi pakti ning muid rahvusvahelise õiguse põhimõtteid.

- Eesti iseseisvus taastati restitutsiooni teel, mistõttu Eesti ei ole Nõukogude Liidu õigusjärglane ja tal ei ole kohustusi NSV Liidu varasemate kohustuste täitmisel. Samuti ei ole Eestil kohustusi NSV Liidu järglasriikide ees.

Teisalt toovad nad välja mitmeid põhjendusi Venemaa eriõigustele ja huvidele seoses Eestiga:

- Eesti on korduvalt kuulunud kas tervenisti või osaliselt Venemaa territooriumi hulka, alustades 11. sajandist, mis Jaroslav Tark vallutas Tartu.

- Nystadi (Uusikaupunki) rahu on Venemaa seisukohalt ajalooline dokument, millel ei olnud hiljem õiguslikku tähtsust ning Balti provintsid kuulusid Venemaa koosseisu samal alusel nagu kõik teisedki kubermangud.

- 1920. aastal tunnustas Nõukogude Venemaa Eestit surve all selleks, et lõpetada sõda. Tartu rahul on samuti üksnes ajalooline tähtsus. Eesti pikemaajalist iseseisvust ei pidanud tõenäoliseks ükski riik.

- MRP-d ei saa siduda 1940. aasta revolutsiooniga Eestis ning Eesti astus vabatahtlikult Nõukogude Liidu koosseisu, loovutades sellega kõik õigused Nõukogude Liidule. Seega kaotasid kehtivuse kõik Eesti-Vene lepingud, sealhulgas ka rahvusvahelised lepingud.

- 1991. aastal lahkus Eesti Nõukogude Liidu koosseisust setsessiooni teel, olles NSV Liidu õigusjärglane ning kandes NSV Liidu kohustuste eest võrdselt vastutust koos ülejäänud 14 järglasriigiga. (Tüür, Pääbo 2005: 201-203).

Nagu näha, on Eesti ja Venemaa arusaam ühisest ajaloost põhimõtteliselt erinev ning kui üks pool ei tee märkimisväärseid järeleandmisi oma seisukohtades, on kahe riigi vahelisi ajaloolisi suhteid raske kooskõlastada.

2.1.2. Peamised mõjutegurid Eesti-Vene suhetes

Viimaste kümnendite poliitilised suhted Eesti ja Venemaa vahel on kujunenud seoses Eestis elavate venelastega ja paralleelselt neid puudutavate poliitikate arengutega. Erinevalt paljudest teistest endistest Nõukogude Liidu riikidest ei ole Eesti andnud venelastele ja teistele vähemusrahvustele automaatselt Eesti kodakondsust. Selle saamiseks tuleb mittekodanikel sooritada keeleksam, põhi- ja kodakondsuse seaduse eksam, tuleb omada elamisluba, alalist elukohta ja sissetulekut, samuti on üheks kodakondsuse saamise eeltingimuseks lojaalsus Eesti riigile (<http://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=1042868>). Sellised tingimused kodakondsuse omandamiseks on pärast Eesti taasiseseisvumist pidevalt tekitanud poliitilisi pingeid Eesti ja Venemaa vahel. Viimane tunnetab vajadust kaitsta siinse venekeelse elanikkonna õigusi ning kasutab selleks mitmeid erinevaid meetodeid.

Statistikaameti andmete kohaselt elas Eestis 2010. aasta 1. jaanuari seisuga 1 323 323 inimest, kellest 25,5% moodustasid venelased (Eesti. Arve ja fakte 2011: 8). Venemaa kodakondsusseaduse kohaselt võivad kõik endised Nõukogude Liidu kodanikud taotleda Vene kodakondsust isegi siis, kui nad jäävad elama mõnda endisesse liiduvabariiki, sealhulgas Eestisse. Arvestades Eesti kodakondsuse saamise keerukust on paljud siin elavad etnilised venelased valinud kodakondsusetuse asemel Vene kodakondsuse. Kodakondsus- ja migratsiooniameti andmetel elas Eestis 2009. aasta seisuga 97 572 Vene Föderatsiooni kodanikku (<http://www.mig.ee/index.php/mg/est/statistika>).

Vene kodakondsus jätab need inimesed enamasti integratsiooniprotsessist välja, see- eest osalevad nad Vene valimistel. Tüür ja Pääbo (2005) toovad välja tõsiasja, et multikultuurses riigis on välispoliitika kohapealt oluliseks mõjuriks riigi etniline kooslus ning erinevate etniliste gruppide integreeritus riigiga. Eriti oluliseks muutubki see faktor just suhetes teise riigiga, kus põhirahvaks on esimese riigi oluline etniline vähemus (nagu seda on Eesti puhul etnilised venelased). Selliste riikide puhul võib tekkida olukord, kus etnilisel vähemusel esinevad lojaalsus-ja identifitseerumisprobleemid, kuna nii emamaa kui ka asukohamaa võistlevad selle lojaalsuse nimel (Tüür, Pääbo 2005: 204). Eesti puhul on olukord aga veel vastuolulisem, kuna ühelt poolt proovitakse venelasi integreerida, teisalt tõukab keerukas kodakondsuse saamine ning üldine meelestatus venelaste suhtes neid valima Venemaa kodakondsust ning Vene riigi kaitset.

Lisaks kodakondsusega seonduvale on Eesti puhul probleemiks ka venekeelse elanikkonna ebapiisav kaasamine Eesti sisepoliitika diskursusesse. Kahtlemata on üheks oluliseks näitajaks venekeelse kogukonna esindatus riigisektoris, mis on arvestades

kogukonna osakaalu Eesti elanikkonnas väga väike. Selline olukord räägib kahest tendentsist. Esiteks – venekeelne kogukond ei ole keeleliselt valmis töötama riigisektoris ning Eesti riigisektor ei ole valmis aktsepteerima venekeelseid ametnikke (Pääbo, Tüür 2005).

Lisaks kodakondsuse teemale mängivad suurt rolli Eesti-Vene suhetes kahe riigi vahelised majandussuhted. Selles valdkonnas on mõlemad riigid viimastel aastatel suhete parendamise nimel märkimisväärsed pingutusi teinud. Alates Eesti liitumisest Euroopa Liiduga 2004. aastal võis näha kahe riigi vahelise ekspordi-impordi järk-järgulist kasvu. Kui 2004. aastal moodustas Venemaa osatähtsus Eesti koguekspordis 5,6%, siis 2009. aastal oli see protsent statistikaameti andmetel juba 9,19 (<http://www.stat.ee/valiskaubandus>). Ka impordi puhul võis alates 2004. kuni 2007. aastani näha pidevat osatähtsuse suurenemist, kuid pärast 2007. aastat on need protsendid alanenud. Samasugust tendentsi on tegelikult märgata ka ekspordi puhul, kus 2009. aasta koguekspordi osatähtsus oli väiksem kui 2008. aastal. Üks põhjuseid nii ekspordi kui ka impordi vähenemiseks on kindlasti majanduskriis, mille käes Venemaa on väga tugevasti kannatada saanud. Teine põhjus puudutab Eesti-Vene poliitiliste suhete arenguid, täpsemalt 2007. aastal aset leidnud monumendikriisi ning sellele järgnenud rahutusi, mis kahe riigi vahelised suhted tõsiselt proovile panid. Siiski ei ole antud kriisi mõjud pöördumatud, mida kinnitab ka näitaja, et 2009. aastal oli Venemaa Eesti peamiste ekspordipartnerite nimekirjas kolmandal ning impordipartneritest seitsmendal kohal (<http://www.stat.ee/31181>). 2010. aasta lõpus toimus mõningane toibumine majanduskriisist, mis suurendas veelgi Eesti ja Venemaa vahelist majanduslikku koostööd. Paljud Vene suurfirmad on järjest enam huvitatud Eestisse investeerimisest ning ekspertide tasemel toimub pidev koostöö. Selline tegevus võib saada heaks algeks Eesti-Vene suhete üldisele paranemisele, kuna Vene majandussektor avaldab mõju ka valitsusele.

Kultuuri valdkonnas on käesoleva töö seisukohast üheks olulisemaks faktoriks eesti- ja venekeelse kogukonna erinevad avalikud ruumid (meedia, internet, meelelahutus jne), mille tõttu on ühtse kultuuriruumi tekkimine raskendatud. Kuna venekeelne elanikkond ei suhestu just kultuurilises mõttes Eesti meediaruumi poolt pakutava venekeelse toodanguga, jälgitakse Vene meediat, mis süvendab erinevust järjest enam. Uurimuse Mina.Maailm.Meedia (2004) tulemustest selgub, et erinevused eestlaste ja mitte-eestlaste meediaruumis on väga suured, mis tingib erinevusi ka nende rahvusrühmade igapäevases sotsiaalses ja kultuurilises keskkonnas (Vihalemm, Lõhmus, Jakobson 2004: 133). Uuringust selgub ka käesoleva töö kontekstis oluline fakt trükimeedia jälgimise kohta. Nimelt kui eestlaste hulgas on päevalehtede mitteluigeajaid vaid 4%, siis mitte-eestlastel ei ole venekeelset väljaannet, mida loeks valdav osa elanikkonnast. Sama tendents ilmnas ka 2008. aastal

Rahvusvahelise Kaitseuuringute Keskuse poolt tellitud TNS Emori venekeelse auditooriumi ülevaatest. Võrreldes eestikeelse lugejaskonnaga oli ajalehtede lugejaid venekeelse elanikkonna seas märkimisväärselt vähem. Kõige rohkem lugejaid oli Tallinnas ilmuva tasuta ajalehe Linnaleht venekeelsel variandil, mida luges 23,3% kogu venekeelsest elanikkonnast. Linnalehele järgnes venekeelne Postimees 17,6 protsendiga. Narva linna tasuta ajalehe *Gorod* lugejaskond oli 13,8%. 2008. aastal tegutsesid veel ka venekeelsed päevalehed *Molodjož Estonii* ja *Vesti Dnja*, mille lugejaskond oli vastavalt 10,9 ja 8,3 protsenti kogu venekeelsest elanikkonnast (Kivirähk 2010: 91).

Kui 2008. aastal oli Eestis 34 venekeelset ajalehte ja 14 ajakirja, siis praeguseks olukord halvemaks muutunud, kuna majanduskriisi tõttu läksid 2009. aastal pankrotti kaks suuremat venekeelset päevalehte. 12. juunil 2009 kuulutas pankroti välja ajalehte *Vesti Dnja* avaldanud Jüri Vilmsi Sihtkapital ning 8. juulil järgnes *Molodjož Estonii* väljaandja Moles OÜ pankrot (Kivirähk 2010: 91).

Trükimeedia jälgimise vähest osakaalu asendab Venemaa telekanalite ning Eesti venekeelsete raadiojaamade suur jälgitavus (vastavalt 90% ja 73% regulaarseid jälgijaid) (Vihalemm, Lõhmus, Jakobson 2004: 12). Eestlaste ja Eestis elavate venelaste erinevate meediaruumide kujunemisel on suure tõenäosusega osa kahe rahvusrühma erinevatel väärtushinnangutel. Eesti Inimarengu Aruanne 2007 (2008) toob välja tõsiasja, et ühelt poolt on eesti- ja venekeelse elanikkonna väärtusteadvuses siirdeperioodi jooksul toimunud teatav ühtlustumine, teisalt on aga tekkinud ka uusi erinevusi. Selgub, et eestlaste üldine vaimulaad ja suunitlused on pigem seotud sotsiaalse kapitali ja võrgustike ning globaalse orientatsiooniga, venekeelse elanikkonna puhul on esiplaanil hingelised ja kogukondlikud väärtused ning subkultuurne ühtekuuluvus ja selle saavutamiseks-hoidmiseks vajalike ressursside väärtustamine. Venekeelses kogukonnas on olulisem roll traditsionaalsetel kogukondlikel ning varakapitalistlikel väärtustel, eestlaste seas võib aga märgata heaoluühiskondadele iseloomulike postmaterialistlike väärtuste esile kerkimist. Samas on nooremate vanuserühmade hulgas erinevate rahvusrühmade väärtushinnangud mõnevõrra ühtlustunud, märgata on tarbimisühiskonnale omast globaliseerumise ja eneseteostuslike väärtuste esiletõusu (Kalmus, Vihalemm 2008: 71).

Kui vaadata nii poliitiliste, majanduslike kui ka kultuuriliste suhete arenguid Eesti ja Venemaa vahel võib väita, et need liiguvad raskustest hoolimata paremuse poole. Võrreldes taasiseseisvumise järgse ajaga on suhted stabiliseerunud ning järk-järgult paranenud. Seda võib eeskätt näha majanduses, kus Venemaa on muutunud Eestile oluliseks ekspordipartneriks. Poliitiliste suhetega on olukord ilmselt kõige halvem, kuna sellel tasandil

on suhete parandamist takistavateks teguriteks nii kodakondsuse teema kui ka näiteks Eesti-Vene piirileppe küsimus.

2.1.3. Venemaa välispoliitilised eesmärgid

Käesoleva töö seisukohalt on oluline vaadata Eesti ja Venemaa suhteid osana laiemast geopoliitilisest kontekstist. Eelnevalt kirjeldatud kahe riigi suhted on vaid üheks mõjuteguriks selles suhtes, milline pilt siinses eesti- ja venekeelses meedias Venemaast kujuneb. Sama oluliseks teguriks on Venemaa üldised välispoliitilised ambitsioonid. Kui pärast Nõukogude Liidu lagunemist Venemaal võimule tulnud Boris Jeltsin soovis muuta Venemaad võimalikult sarnaseks Euroopa riikidele ning järgida lääne eeskujul nii demokraatlikes kui majanduslikes reformides, pööramata nii suurt tähelepanu suurvõimu temaatikale, siis Vladimir Putini võimuletulekuga 2000. aastal võttis Venemaa võrreldes Jeltsini valitsusajaga tunduvalt realistlikuma välispoliitilise suuna (Haukkala 2009: 2). Sellest ajast peale on Venemaa üritanud tihendada suhteid oma lähivälismaaga ehk nii-öelda uuendada Vene impeeriumit. Sihtmärgiks sai kogu endine Nõukogude Liit, mingil määral välja arvatud Balti riigid, mille Venemaa oli selleks ajaks suuresti juba Euroopa Liidule kaotanud (Emerson 2001: 19). Kuigi Emerson (2001) väidab, et Venemaa omab Balti riikide suhtes võrreldes ülejäänud endiste Nõukogude Liiduvabariikidega tunduvalt vähem mõjuvõimu, ei tähenda see, et Venemaa oleks loobunud nende riikide siseasjadesse sekkumast. Eelkõige toimubki see just eelnevas alapeatükis kirjeldatud kaasmaalaste poliitika ning samuti meedia kaudu.

Näiteks Venemaa arusaamast iseenda kui suurvõimu kohta on 2008. aasta Vene Föderatsiooni välispoliitika kontseptsioon (<http://archive.kremlin.ru/eng/text/docs/2008/07/204750.shtml>), mille kohaselt muudab Venemaa tugevnemine vajalikuks ümber hinnata üldist olukorda Venemaa lähivälismaal. Samuti tuleks kontseptsiooni kohaselt üle vaadata Vene välispoliitika prioriteedid, seda just tänu riigi suurenenud rollile rahvusvahelistes suhetes. Samas dokumendis rõhutab Venemaa oma jätkuvat vastuseisu NATO laienemise suhtes, seda eriti Gruusia ja Ukraina võimalikku liikmelisust silmas pidades. Ühtlasi on Venemaa vastu NATO sõjaliste struktuuride Vene piirile lähemale toomisele, kuna see rikub viimase arvates võrdse julgeoleku põhimõtet ning viib uute jõujoonte tekkimiseni Euroopas.

2.2. Varasemad uuringud

Venemaa teema kajastamist Eesti meedias on ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituudis uuritud ka varem. Käesoleva tööga kõige enam seostuvad näiteks Denis Kavinski 2006. aastal kaitsnud bakalaureusetöö „Beslani tragöödia kajastus vene- ja eestikeelsetes ajalehtedes *Molodjož Estonii* ja Postimees” ning Juulia Baer-Baderi 2008. aasta bakalaureusetöö teemal „Eesti julgeoleku käsitus eesti ja venekeelses meedias seoses Gruusia ja Lõuna-Osseetia konfliktiga“.

Mõlema mainitud töö autorid uurisid eesti-ja venekeelse meedia erinevaid kajastusi ühest konkreetsest sündmusest. Kavinski töös olid vaatluse all ajalehed *Molodjož Estonii* ja Postimees, Baer-Bader analüüsis artikleid eesti-ja venekeelsest Postimehest ning internetiportaalist delfi.ee.

Kavinski analüüs Beslanis toimunud sündmuste kajastamise kohta tõi välja kahe ajalehe käsitluste erinevused. Kui *Molodjož Estonii* arvates oli üheselt tegu tšetšeenide terrorirünnakuga venelaste vastu, siis Postimees võttis arvesse ka sõda Tšetšeenias ning sealse rahva vabadusvõitlust. Samuti omavad „venelane“ ja „tšetšeen“ eri lehtede artiklites erinevat tähendusevarjundit. *Molodjož Estonii* lugejaskonnaks olid vene keelt kõnelevad vene päritolu inimesed, kes samastasid ennast pigem venelastega ning nägid tšetšeenides terroriste ja süüdlasi. Samal ajal Postimeest loevad valdavalt eestlased, kes väikese rahvana oskasid antud olukorras samastuda ka tšetšeenidega (Kavinski 2006: 65).

Baer-Baderi bakalaureusetöö uuris Gruusia, Lõuna-Osseetia ja Venemaa vahelise konflikti kajastamise erinevust samade väljaannete erineva keelega versioonides ning seda, kuidas need erinevused võivad mõjutada inimeste suhtumist Eesti julgeoleku küsimusse (Baer-Bader 2008: 62). Analüüsi tulemustest selgus, et eestlased pidasid konflikti süüdlaseks Venemaad ning nägid Venemaa agressioonis Gruusia vastu ohtu Eesti julgeolekule, mis pani neid otsima kaitset NATO ja ELi poolt. Eesti venekeelne elanikkond nägi aga konflikti süüdlasena Gruusiat ning ohtu Eesti julgeolekule nad ei tunnetanud. Samuti ei näinud nad vajadust NATO kohaloleku suurendamiseks (Baer-Bader 2008: 62).

Sarnaselt mainitutega on ka käesolevas bakalaureusetöös vaatluse all Venemaa teema kajastamine eesti-ja venekeelses väljaandes, kuid erinevalt eelnevatest keskendub antud uurimus pikemale perioodile, mitte ühele konkreetsele sündmusele.

III Uurimisküsimused

Nagu eelnevalt mainitud, erineb käesoleva bakalaureusetöö lähenemine varasematest uuringutest Venemaa teemale seetõttu, et vaatluse all pole mitte ühe konkreetse sündmuse kajastamine erikeelsetes ajalehtedes, vaid terve aasta jooksul ilmunud artiklid eesti- ja venekeelses Postimehes. Seega on antud uuringu fookus laiem kui eelnevatel töödel. Töö eesmärgiks on välja selgitada need valdkonnad, millega seoses Venemaast räägitakse ning mil viisil eesti-ja venekeelne Postimees neist räägivad. Eelnevast lähtuvalt otsib käesolev töö vastuseid järgmistele uurimisküsimustele:

1. Millised on peamised kajastatavad teemad ja tegelased eesti- ja venekeelses Postimehes?

1.1. Kas üks või teine väljaanne pöörab mõnele teemale või tegelaste grupile oluliselt rohkem tähelepanu?

Antud küsimustele otsib autor vastuseid kvantitatiivse kontentanalüüsi abil. Eesmärgiks on välja selgitada 2010. aasta eesti- ja venekeelse Postimees-*online*'i peamised teemad ja tegelased ning see, kas need erinevad väljaannete lõikes.

2. Milline on artiklite modaalsus?

2.1. Milline on seos artiklite modaalsuse ja peamiste teemade vahel? Kas ühe või teise teema puhul domineerib näiteks positiivne või negatiivne modaalsus?

2.2. Milline on seos modaalsuse ja peamiste tegelaste vahel?

2.3. Millist modaalsust tekitavad artiklites kasutatav sõnavara, kõnekujundid, metafoorid ja teksti struktuur?

Esimestele küsimusele loodab autor vastuse leida kvantitatiivse analüüsi abil, viimasele kriitilise diskursusanalüüsi kaudu. Antud küsimuste ploki eesmärgiks on uurida, kui palju esineb üldkogumis positiivse või negatiivse meelestatusega artikleid ning kas ühel või teisel meelestatusel on seos mõne kindla teema või tegelaste grupiga.

3. Millises kontekstis artiklid Venemaad kirjeldavad?

- 3.1. Millisesse rolli artikkel Venemaa kui tegelase paneb?
- 3.2. Milline on seos artikli teema ja Venemaa rolli vahel?
- 3.3. Milline on seos Venemaa rolli ja peamiste tegelaste vahel?
- 3.4. Kas artikli ajalise fookuse ja Venemaa rolli vahel esineb seos?
- 3.5. Millised diskursused tekstides esinevad?

Käesoleva küsimuste ploki abil on plaanis uurida, kas artiklites ilmneb lisaks info edastamisele arusaam Venemaast kui mingi teatud rolli täitjast ning millised tegurid selle rolli kujunemises osalevad. Samuti on uurimise all, millised diskursused tekstidest esile kerkivad ning mis neid diskursuseid iseloomustab (sõnavara, grammatika, teksti struktuurid). Küsimustele vastuste otsimiseks on kasutatud nii kvantitatiivset kui ka kvalitatiivset analüüsi.

IV Meetod ja andmed

Käesolevas bakalaureusetöös on Venemaa teema kajastamist 2010. aasta eesti- ja venekeelses Postimehes uuritud kombineeritud sisuanalüüsi meetodil. Kasutatud on nii kvantitatiivset kontentanalüüsi kui ka kvalitatiivset sisuanalüüsi.

4.1 Kvantitatiivne kontentanalüüs

Kvantitatiivne kontentanalüüs on uurimistehnika, mille abil on võimalik teha korratavaid ja paikapidavaid järeldusi teksti kasutamise konteksti kohta (Krippendorff 2004: 18). Kvantiteet näitab, et miski on väljendatav kindla koguse, suuruse jms kaudu – see on mõõdetav. Sotsiaalteadsulike uuringute kontekstis on kvantitatiivne lähenemine seotud põhiliselt ankeetide ning eksperimentidega s.t. andmed kogutakse standardiseeritud, uurija poolt konstrueeritud indikaatorite abil ning analüüsitakse statistilisi meetodeid kasutades. Kvantitatiivse lähenemisviisi [ingl. k. *quantitative approach*] andmeanalüüsi põhimõtteks on, et opereeritakse arvudega, mis on statistiliselt töödeldavad ning eeldatavalt esindavad mingit aspekti tegelikus käitumises (Tooding 2007).

Antud meetodi puuduseks on, et kvantitatiivne kontentanalüüs võimaldab teksti analüüsida vaid uurija enda poolt eelnevalt määratletud kategooriate piires. Sel põhjusel ongi käesolevas töös kvantitatiivset kontentanalüüsi täiendatud ka kvalitatiivse sisuanalüüsiga. Selleks on kasutatud Norman Fairclough kriitilise diskursusanalüüsi meetodit.

Artiklite kvantitatiivse analüüsi aluseks olev kodeerimisjuhend koosneb neljast suuremast kategooriast, mis omakorda on jaotunud väiksemateks alamkategooriateks. Esimene valdkond on artikli üldised tunnused, mille alla käivad artikli pealkiri, ilmumise kuupäev, autor, ilmumise koht ning žanr. Teise valdkonna moodustavad hinnangud artikli sisule, mille alla kuuluvad kategooriad nagu artikli üldine meelestatus, tegelased, seotus Venemaaga, sõna “Venemaa/vene” kasutamine artiklis ning eestlaste ja venelaste kujutamine. Kolmas valdkond on artikli teema, mis jaotub seitsme peamise teema ning alateemade vahel. Samuti käsitleb see valdkond artikli ruumilist fookust ehk seda, kus artiklis kirjeldatav sündmus aset leiab.

Viimase, neljanda kategooria moodustavad konteksti puudutavad küsimused. Sinna alla kuulub Venemaa roll artiklis ehk see, kas Venemaast räägitakse kui võitjast või kaotajast,

süüdlasest või süüdistajast jne. Samuti käivad neljanda valdkonna alla sõnad, mida kasutatakse Venemaa sünonüümina ning artikli ajaline fookus. Kodeerimistabel asub lisas 1. Andmete analüüsimisel on kasutatud Microsoft Exceli tabelarvutusprogrammi ning statistikaprogrammi SPSS. Andmete kvantitatiivses analüüsis on kasutatud nii ühe- kui ka mitmemõõtmelisi analüüsitehnikaid, näiteks sagedusjaotust ühe või mitme tunnuse lõikes. Tunnustevaheliste seoste statistilise olulisuse määramiseks on lisaks protsentuaalsele jaotusele kasutatud ka Hii-ruut seosekordajat. Antud kordaja abil on võimalik hinnata statistilise seose olemasolu nominaal- ja järjestusskaalal esitatud tunnuste korral (Tooding 2007: 202). Käesolevas analüüsis olen kasutanud statistilise seose hindamiseks erinevaid olulisusnivoosid, seos olen lugenud statistiliselt oluliseks, kui olulisustõenäosus jääb alla kokkuleppelist nivood ($p \leq 0,001$, $p \leq 0,01$, $p \leq 0,05$,). Mida väiksem on olulisusnivoo, seda suurem on tõenäosus, et seos avaldub ka populatsioonis, millest analüüsi järelduste aluseks olev valim on võetud (Tooding 2007: 143).

4.2. Kriitiline diskursusanalüüs

Diskursuse mõiste on üks kõige laiemalt kasutatavaid mõisteid sotsiaalteadustes ning sellele on raske anda ühest definitsiooni. Käesolevas töös on lähtutud Fairclough lähenemisest diskursuse mõistele. Fairclough järgi on antud terminil kaks laiemat tähendust, millest üks käsitleb diskursust kui sotsiaalset tegevust ning interaktsiooni, inimeste omavahelist suhtlust reaalses situatsioonis. Teise tähenduse kohaselt on diskursus reaalsuse sotsiaalne konstruktsioon ning teadmiste vorm. Kriitilise diskursuseanalüüsi puhul on Fairclough need kaks mõistet ühendanud, analüüsides konkreetse keelekasutuse ning kultuuriliste struktuuride vahelist seost (Fairclough 1995: 18).

Fairclough eristab iga diskursuse puhul kolme tasandit: tekstuaalne tasand, diskursiivne praktika ning sotsiaalne praktika. Tema kriitilisel diskursusanalüüsil on kolm etappi: kirjeldamine, interpretatsioon ning seletamine. Kirjeldamise etapis toimub teksti formaalsete omaduste analüüs, interpretatsiooni osa keskendub teksti ja diskursiivse praktika seoste analüüsile ning seletamise etapis analüüsitakse diskursiivse ning sotsio-kultuurilise praktika seoseid (Fairclough 2001: 91).

Kriitilise diskursusanalüüsi puhul on toetunud Norman Fairclough poolt püstitatud uurimisküsimustele tekstide sõnavara, grammatika ning struktuuride kohta. Kuigi algselt koostas Fairclough teksti uurimiseks kümme küsimust, ei ole käesolevas analüüsis tulenevalt

tekstide iseloomust siiski kasutatud neid kõiki, keskendutud on eelkõige sõnavara ning teksti struktuure puudutavatele küsimustele. Järgnevalt on välja toodud küsimused, mille alusel kriitiline diskursusanalüüs on läbi viidud.

Sõnavara

1. Missugust kogemuslikku väärtust sõnad sisaldavad?

Kogemuslik väärtus väljendab seda, kuidas kogeb teksti autor maailma. Antud küsimuses puhul on kõige olulisem see, kuidas ideoloogilised erinevused tekstide (autorite) maailmanägemuses on kodeeritud nende sõnavarasse. Mõnedel juhtudel on sõnavara ise ideoloogiliselt märkimisväärne. Mõningatel juhtudel võivad teatud sõnad koos esinedes kanda ideoloogilist tähendust. Mõned sõnad võivad olla ideoloogiliselt laetud (näiteks „sotsialism“). Küsimuse üks eesmärke on identifitseerida tähendussuhted tekstis ning kindlaks teha diskursuse tüübid, teine aspekt on üritada määrata nende ideoloogilist alust.

Peamised tähenduse seosed, mida käesolevas töös analüüsitakse, on sünonüümid (samatähenduslikud sõnad), hüponüümid (ühe sõna tähendus sisaldub teise sõna sees) ja antonüümid (vastandtähenduslikud sõnad).

2. Missugust suhteväärtust sõnad sisaldavad?

Kuidas tekstis kasutatud sõnade valik sõltub ja aitab luua osaliste vahel sotsiaalseid suhteid? Kui kogemuslik väärtus väljendas teksti looja maailmanägemust, siis suhteväärtuse puhul eeldab looja, et vastuvõtja jagab temaga samasugust suhtumist kirjeldatavasse teemasse. Näiteks Venemaast kriitiliselt kirjutav autor eeldab, et eestlasest lugeja jagab tema kriitilisust. Kas ja milliseid eufemisme ehk peitesõnu on kasutatud, vältimaks negatiivsete sõnade kasutamist? Kas on kasutatud formaalset kõnepruuki, mis viitaks olukorra formaalsusele ja väljendaks viisakust ja lugupidamist teksti tegelaste suhtes?

3. Missugust väljenduslikku väärtust sõnad sisaldavad?

Väljenduslik väärtus kirjeldab teksti autori hinnangut kirjeldatavale teemale. Küsimuseks on siinkohal, kas tekstis sisaldab sõnu, mis väljendavad teksti looja teksti looja (negatiivseid) hinnanguid? Varjatud hinnangud võivad viidata erinevatele diskursuse tüüpidele, kuna

kõneleja väljendab oma väärtushinnanguid läbi väärtusskeemide, mis on ideoloogiliselt laetud.

4. Milliseid metafoore kasutatakse?

Metafoor on ühe kogemuse aspekti teise tingimustes esitamine. Erinevatel metafooridel on erinevad ideoloogilised lisaväärtused, nende abil on võimalik viidata mingi tegevuse vajalikkusele, teha ennustusi jne. Kuna erinevaid metafoore, mida mingites kindlates olukordades kasutada võib, on mitmeid, siis mängib metafooride kasutamise puhul rolli just see, milliseid ideoloogilisi lisaväärtusi esindavaid metafoore on autor otsustanud kasutada.

Grammatika

5. Millist suhteväärtust grammatilised vormid sisaldavad?

Keskendub kolmele suhteväärtusele – kõneviis, modaalsus ning asesõnade kasutamine. Kõneviiside puhul toob Fairclough välja kolm erinevat varianti, mis kõik viitavad võimupositsioonile – deklarativne, imperatiivne ning küsiv kõneviis. Esimese puhul on kõneleja info edastaja, teisel ja kolmandal juhul nõuab kõneleja vastuvõtjalt kas informatsiooni või millegi tegemist.

Modaalsus on oluline nii suhteliste kui väljenduslike väärtuste puhul. Modaalsus on seotud kõneleja/kirjutaja autoriteediga ning ka seal on kaks dimensiooni. Esiteks, ühe osaleja autoriteet teistega võrreldes ning teiseks ühe osaleja eelis teise ees esitada tõde.

Asesõnade puhul on peamine küsimus „meie“ ja „sina“ kasutamises. Inklusiivne meie kaasab nii autori kui ka lugeja, samal ajal kui eksklusiivne meie kaasab autori ja asjaosalised, aga mitte lugeja.

Teksti struktuurid

6. Millised on teksti suuremad struktuurid?

Milline on tekstis lõikude esitamise järjekord? Lugeja ootab üldjuhul, et kõige olulisem informatsioon oleks paigutatud esimestesse lõikudesse. Seega sõltub teksti ülesehitusest see, millist osa peab lugeja olulisemaks.

4.3. Uuringu valim

Kvantitatiivse kontentanalüüsi valimi moodustamisel on aluseks võetud Stevensoni meetod, milles ootamatute sündmuste tasakaalustamiseks, kuid samal ajal ka sündmuste järjepidevuste uurimiseks kasutatakse nii järjest päevadest koosnevat nädalat kui mingist pikemast ajaperioodist valitud päevadest koosnevat nädalat [ingl. k. *composite week*] (Stevenson 1984).

Käesolevas uuringus konstrueeritakse nädalad üldkogumist ehk 2010. aastal eesti- ja venekeelse Postimehe *online*-väljaandes ilmunud Venemaad käsitlevatest artiklitest. Postimees on käesoleva töö uurimismaterjaliks valitud seetõttu, et tegemist on ainsa päevalehega Eestis, mis ilmub nii eesti kui ka vene keeles. Ühtlasi on venekeelne Postimees ainus Eestis ilmuv venekeelne päevaleht. Kuigi leidub veel mitmeid venekeelseid *online*-uudiseid pakkuvaid internetiportaale, valis autor andmete kõige parema võrreldavuse eesmärgil uurimiseks just eesti- ja venekeelse Postimehe.

Ajalehe *online* väljaandes ilmunud artiklite puhul on positiivne see, et neid analüüsides on võimalik üldist uudisvoogu paremini hoomata, kuna *online*-lehte täiendatakse pidevalt ning sinna jõuavad ka uudised, mis sageli paberlehes ei ilmu. Samuti on artiklite otsimine *online*-versioonis otsingumootori abil oluliselt lihtsam kui paberlehte analüüsides. Negatiivseks asjaoluks *online*-lehe analüüsimisel on see, et pole võimalik tuvastada artikli asukohta lehes, mis viitaks selle olulisusele toimetaja jaoks. Seda seetõttu, et internetis ilmuvad kõik artiklid ühtse uudisvoona ning arhiivist otsides ei ole võimalik eristada isegi rubriiki, mille all artikkel ilmus.

Käesoleva bakalaureusetöö kvantitatiivses osas analüüsimisele tulevate artiklite valim on koostatud 2010. aasta põhjal nii, et kuuest kuust on valitud vastavalt esimene, teine, kolmas jne täisnädal ning lisaks veel igast ülejäänud kuust üks kokku kombineeritud nädal. Seega tulevad bakalaureusetöös analüüsimisele 12 täis- ja kombineeritud nädala artiklid. Täisnädalad on valitud jaanuarist, märtsist, maist, juulist, septembrist ja novembrist. Kokku kuulub bakalaureusetöö kvantitatiivse kontentanalüüsi raames analüüsimisele 431 artiklit. Sisuline kriteerium artiklite valimisse võtmiseks oli otsisõnade “Venemaa”, “vene”, “Россия”, “Росси́и”, “Росси́йские” esinemine artikli pealkirjas.

Kriitilise diskursusanalüüsi valim on koostatud kvantitatiivse kontentanalüüsi tulemuste põhjal. Selleks valis autor esmalt kõigist seitsmest kvantitatiivse analüüsi jaoks koostatud teemavaldkonnast (poliitika, majandus, sotsiaalvaldkond, kultuur, õnnetused, konfliktid, loodus) välja artiklid, mis iseloomustasid kõige paremini antud valdkonna artiklite

üldkogumit. Enamasti olid nendeks kõige populaarsema alateema artiklid, näiteks poliitika puhul Venemaa välispoliitika, majanduse puhul tehnoloogia ja tehnika. Samas ei olnud see kõigi teemavaldkondade puhul võimalik. Seda seetõttu, et kuna kvantitatiivse analüüsi käigus tuli ilmsiks eesti- ja venekeelsete artiklite suur kattuvus, soovis autor valida kvalitatiivsesse analüüsi artiklid, mis oleksid mõlemas keeles samal teemal. Sel moel on võimalik võrrelda, kas erikeelsete tekstide sõnavara kasutus avaldub tekstide diskursiivsetes eripärades. Lisaks võttis autor valimisse veel mõned artiklid, mis oleksid võinud kvantitatiivses analüüsis liigituda mitme kõige populaarsema teema alla, olles seega heaks iseloomustuseks üldkogumis esindatud teemade kohta. Kokku kuulub kriitilise diskursusanalüüsi valimisse 24 artiklit.

V Tulemused

5.1. Kvantitatiivse kontentanalüüsi tulemused

Käesolevas peatükis on välja toodud bakalaureusetöö raames läbi viidud kvantitatiivse kontentanalüüsi tulemused. Kokku tuli analüüsimisele 431 artiklit 2010. aasta eesti- ja venekeelse Postimehe *online*-versioonist. Analüüsitavad artiklid on kodeeritud nelja kategooria alusel: artikli üldised tunnused, hinnangud sisule, artikli teema ja kontekst. Kokku on artiklid kodeeritud 19 koodi põhjal. Järgnevalt on ära toodud andmete analüüs vastavalt kodeerimisjuhendile.

5.1.1. Artiklite üldised tunnused

Analüüsitud 431-st artiklist 316 ilmusid eestikeelses, 115 venekeelses Postimees-*online* väljaandes. Valdava enamuse lugude autoriks saab pidada eeskätt väljaande toimetust, mitte konkreetset ajakirjanikku, kuna põhiliselt oli tegemist kas paberväljaande või välisagentuuride põhjal kokku pandud artiklitega, seda nii eesti- kui ka venekeelsete lugude puhul. Tabelis 1.1. on välja toodud artiklite autorid mõlemas väljaandes. Tulemuste paremaks võrdlemiseks on eesti- ja venekeelseid artikleid analüüsitud eraldi kogumitena. Seega tähistab 100% eestikeelse Postimees-*online* puhul 316 eesti-, ning venekeelse puhul 115 venekeelset artiklit.

Kõige populaarsemaks kategooriaks osutus mõlema väljaande puhul “muu välisallika põhjal väljaande toimetust”. Seda ilmselt seetõttu, et antud kategooria alla läks enamik lääne allikate põhjal eesti või vene keelde toimetatud artikleid. Protsentuaalset jagunemist võrreldes tuleb välja, et populaarsuselt teisel kohal oli mõlema väljaande puhul oma toimetust, mis oli autoriks 23% lugudest. Kõige vähem lugusid pärines mõlemas väljaandes kas vene ajakirjanikult või muult vene autorilt. Põhjuseks on siin ilmselt see, et tõlgitakse ja avaldatakse peamiselt agentuuride uudiseid, mitte vene ajalehti.

Tabel 1.1 Artiklite autorid eesti- ja venekeelses Postimees-online'is (absoluutarv ja %)

Artiklite autorid eesti- ja venekeelses väljaandes					
Autor	eestikeelne Postimees		venekeelne Postimees		Kokku
postimees.ee toimetus	73	23%	2	2%	75
rus.postimees.ee toimetus	-	0%	26	23%	26
Eesti ajakirjanik	27	9%	3	3%	30
Eesti ekspert	14	4%	1	1%	15
Eesti agentuur	36	11%	6	5%	42
Vene ajakirjanik	2	1%	-	0%	2
Vene ekspert	3	1%	3	3%	6
Muu Vene autor	2	1%	-	0%	2
Vene agentuur	13	4%	21	18%	34
Muu Välisallika põhjal väljaande toimetus	24	8%	18	16%	42
Muu välisallika põhjal väljaande toimetus	122	39%	35	30%	157
Kokku	316	100%	115	100%	431

Žanriliselt jaotusid artiklid peamiselt uudiste ja lühiuudiste vahel, mida esines kokku vastavalt 212 ja 158 korral. Kolmas märkimist vääriv grupp olid arvamused ja kommentaarid, mida oli kokku 46. (Tabel üldise žanrilise jagunemise kohta asub lisas 2). Sellist jaotust võib seletada tõsiasjaga, et Postimees-online väljaanne paistab eeskätt panustavat kiirele uudistevoole, ehk toimunud sündmusega seonduvate peamiste faktide esitamisele. Pikemad ja analüütilisemad lood ilmuvad pigem paberlehes.

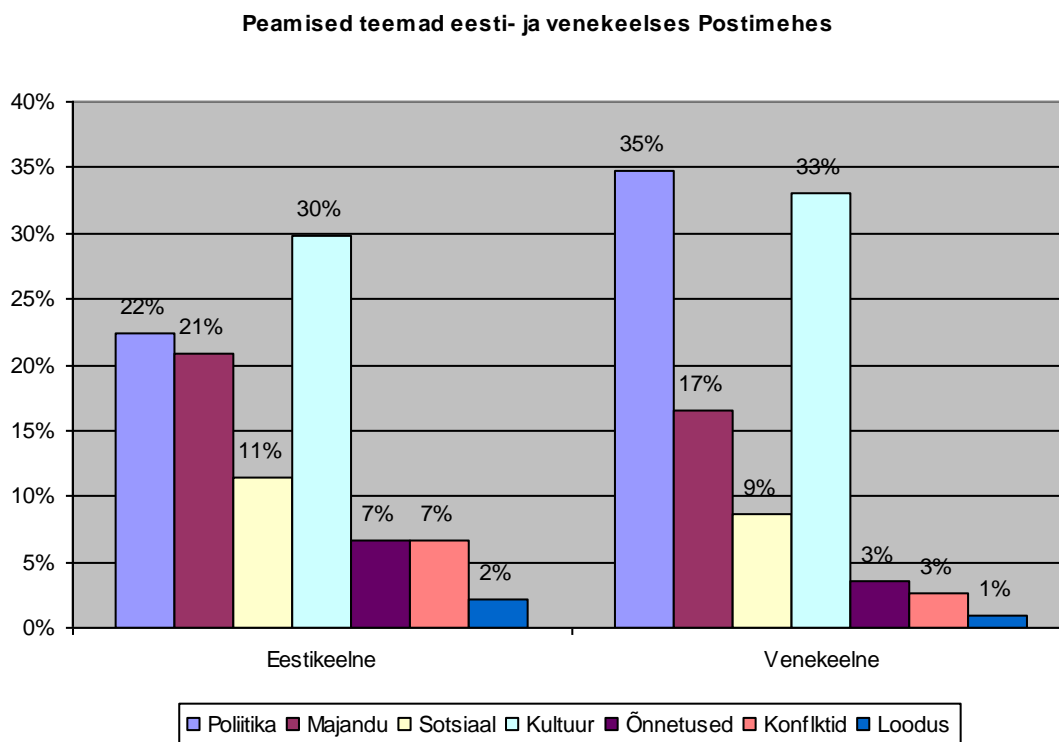
Nagu näha tabelist 1.2. ei esinenud märkimisväärsed žanrilisi erinevusi ka eesti- ning venekeelse väljaande puhul. Mõlemas moodustasid uudised 49% ehk ligi poole kogu artiklite arvust.

Tabel 1.2 Artiklite žanrid eesti- ja venekeelses väljaandes (%)

Artiklite žanrid eesti- ja venekeelses Postimehes		
	Eestikeelne	Venekeelne
Uudis	49%	49%
Lühiuudis	37%	35%
Reportaaž	-	1%
Intervjuu	1%	3%
Arvamuslugu	10%	12%
Muu	2%	-
Kokku	100%	100%

5.1.2. Kajastatavad teemad ja tegelased

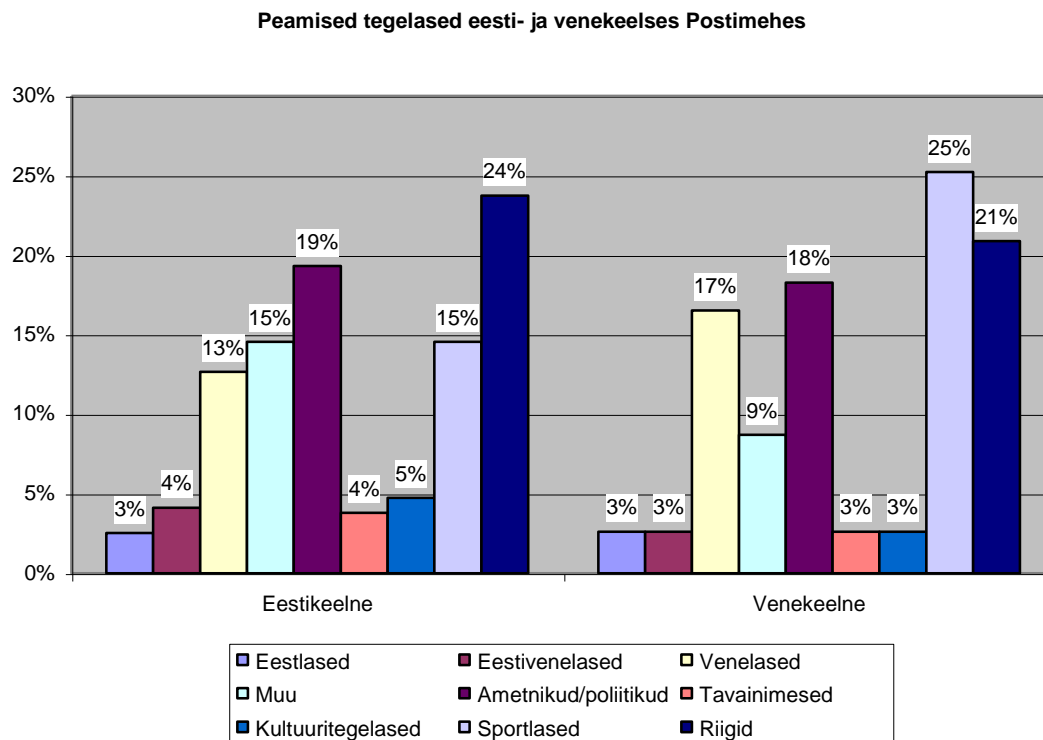
Järgnevalt on välja toodud analüüsi käigus selgunud peamised teemavaldkonnad ning alateemad, millega seoses 2010. aasta eesti- ja venekeelses Postimehes Venemaast räägiti. Laiemaid teemavaldkondi oli seitse: poliitika, majandus, sotsiaalvaldkond, kultuur, õnnetused, konfliktid ning loodus. Joonisel 1.1. on välja toodud seitsme peamise teemavaldkonna protsentuaalne esindatus eesti- ja venekeelses väljaandes. Nagu näha, on erinevused ka siin minimaalsed. Kui venekeelses väljaandes oli kõige enam kajastatud poliitika valdkond, mis moodustas 35% kõigist lugudest, siis eestikeelses olid esikohal kultuuriteemalised lood, mis moodustasid 30% artiklite koguarvust. Samas ei erine see märkimisväärselt venekeelse väljaande kultuurivaldkonna osakaalust, milleks oli 33%. Kuigi proportsionaalselt esineb kahe väljaande temaatilises jaotuses väikseid erinevusi, on teemavaldkondade järjestus mõlema puhul sama, kui välja arvata mainitud esimene ja teine koht. Ühtlasi ilmnes ka seose statistilise olulisuse testimisel Hii-ruudu abil, et antud erinevus eesti- ja venekeelse väljaande peamiste temade puhul ei ole statistiliselt oluline (nivool $p \leq 0,05$).

Joonis 1.1 Peamiste temade kajastatavus väljaannete lõikes (%)

Lisas 2 on näha ka tabel alateemade jagunemisest eesti- ja venekeelses Postimees-*online*’is. Nagu mainitud, olid kõige populaarsemad teemad mõlemas väljaandes poliitika ja kultuur. Kui vaadata tabelit 2 lisas 2 siis selgub, et kõige enam esindatud alateema poliitika valdkonnas oli rahvusvaheline poliitika, seda nii eesti- kui ka venekeelses väljaandes. Kultuuri teemavaldkonnas, mis oli eestikeelses Postimees-*online*’is kõige enam esindatud ning venekeelses teisel kohal, juhtis ülekaalukalt spordi alateema, mille kohta oli vastavalt 47 ja 31 artiklit. Kui vaadelda erinevuse statistilist olulisust alateemade lõikes, siis ilmneb Hii-ruut testi kasutades, et alateemade puhul on seos statistiliselt oluline nivool $p \leq 0,05$. Samas põhiteemade lõikes seos puudus.

Peamised tegelased, kellest analüüsitud artiklites juttu oli, on ära toodud joonisel 1.2. Nagu näha, esineb tegelaste puhul eesti- ja venekeelse väljaande puhul samuti teatavaid erinevusi. Venekeelses väljaandes on esimesel kohal sportlased, kellest oli juttu 25% artiklitest. Eestikeelse Postimees-online kõige populaarsemateks tegelasteks olid riigid, mis võtsid enda alla 24% artiklite koguarvust. Venekeelse väljaande puhul olid riigid 24%-ga teisel kohal. Kuigi kõige populaarsemate tegelaste puhul esines väljaannete lõikes erinevusi, siis võib öelda, et põhilised kajastatud tegelaste grupid said mõlemas väljaandes sarnaselt tähelepanu. Seda kinnitab ka Hii-ruut testi abil arvutatud seosekordaja, mis näitab, et erinevus ei ole statistiliselt oluline nivool $p \leq 0,05$). Näiteks neli gruppi, mis mõlemas tagaplaanile jäid, olid eestlased, eestivenelased, tavainimesed ja kultuuritegelased.

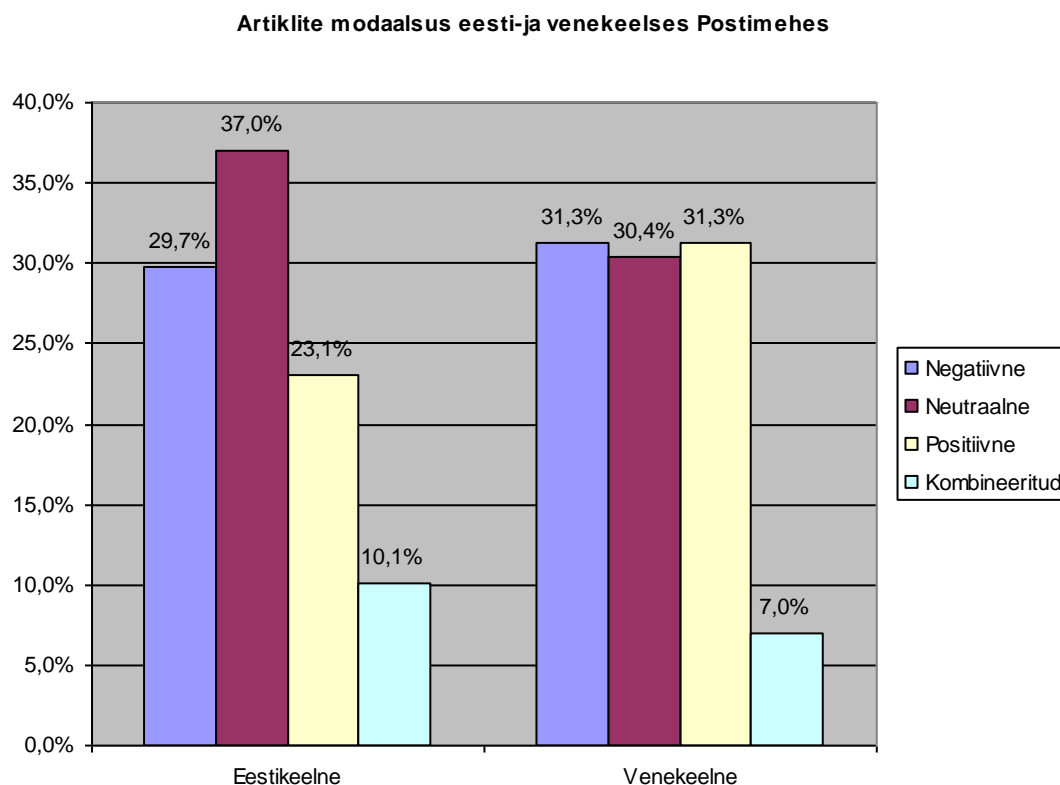
Joonis 1.2. Tegelaste esindatus eesti- ja venekeelses Postimees- *online*’is (%)

Eelnevast lähtub, et peamised teemad ja tegelased, mis ja kes 2010. aasta eesti- venekeelses Postimees-*online*’is kajastamist leidsid, olid mõlemas väljaandes samad. Hoolimata sellest, et analüüsis ilmnemise mõningad protsentuaalsed erinevused eesti- ja venekeelse väljaande temaatilises ja tegelaste fookuses, ilmnemise Hii-ruudu põhjal tehtud seoseanalüüsist, et nimetatud seosed ei olnud statistiliselt oluliselt erinevad ($p > 0,05$).

5.1.3. Artiklite modaalsus

Käesoleva alateema eesmärgiks oli välja selgitada, milline on analüüsitava artiklite üldine modaalsus ning kas see võib sõltuda artiklite tegelastest või teemadest. Joonis 1.3. näitab analüüsitud artiklite üldist modaalsust eesti- ja venekeelses Postimees-*online*’is. Kuigi algses kodeerimistabelis olid eraldi välja toodud ka pigem positiivse ja pigem negatiivse modaalsuse kategooria, siis on need siinkohal tulemuste parema tõlgendamise eesmärgil liidetud positiivse ja negatiivse kategooriaga. Nii eesti- kui ka venekeelses väljaandes olid enam-vähem võrdselt esindatud nii negatiivsed, positiivsed kui ka neutraalsed artiklid. Viimaste suur osakaal oli ootuspärane, kuna uudislugude puhul peaks domineerima neutraalne modaalsus. Negatiivse ja positiivse modaalsuse nii kõrge esindatus tulenes eelkõige artiklite

sõnakasutusest, mis tekitab vastavalt kas positiivse või negatiivse modaalsuse. Kuigi protsentuaalses jaotuses võib näha teatavaid erinevusi, ilmnes Hii-ruudu abil leitud seosekordajast, et erinevused eesti- ja venekeelse väljaande artiklite modaalsuse vahel ei olnud statistiliselt olulised.

Joonis 1.3. Artiklite üldine modaalsus eesti- ja venekeelses Postimees-online'is (%)

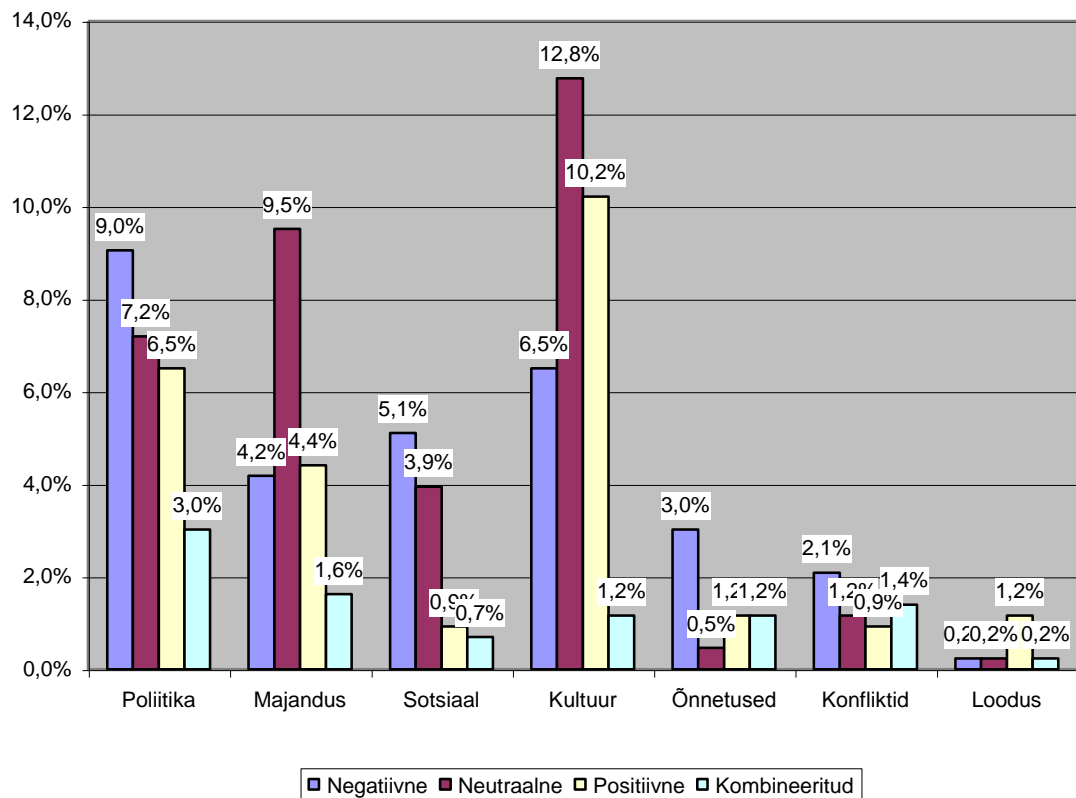
Tabel 1.3. kirjeldab seda, milline oli analüüsitud artiklite modaalsus eestlastest ja venelastest rääkides. Tabelis on eraldi tulpadena välja toodud eestlaste ja venelaste kujutamine, mõlema kohta on näidatud modaalsus väljaannete lõikes. Nagu näha, siis eestlaste kujutamise puhul domineeris mõlemas väljaandes kategooria “neid pole mainitud”, mis viitab eestlaste kui tegelaste vähesele esindatusele artiklites, mida oli näha ka jooniselt 1.2. Statistiliselt oluline erinevus ilmnes Hii-ruudu abi selle vahel, kuidas kujutavad mõlemad väljaanded venelasi. Erinevus ilmnes selle vahel, et venekeelne väljaanne kujutas venelasi positiivsemalt enam kui eestikeelne. Samas neutraalne kujutamine moodustas mõlemal juhul üle poole ning võrdselt 21% nii eesti- kui ka venekeelsetest artiklitest kujutas venelasi kombineeritult, ehk artiklis esines võrdsel määral nii positiivset kui negatiivset modaalsust.

Tabel 1.3. Artiklite modaalsus eestlase ja venelaste suhtes (%)

Artiklite modaalsus eestlaste ja venelaste suhtes				
	Eestlaste kujutamine		Venelaste kujutamine	
Väljaanne	Eestikeelne	Venekeelne	Eestikeelne	Venekeelne
Positiivselt	4%	4%	9%	17%
Negatiivselt	1%	-	10%	7%
Neutraalselt	24%	16%	53%	56%
Kombineeritult	3%	3%	21%	21%
Neid pole mainitud	67%	77%	6%	-
Kokku	100%	100%	100%	100%

Joonisel 1.4. on näha modaalsuse ja temaatilise fookuse vahelist seost. Kuna modaalsuse vahel ei esinenud väljaannete lõikes olulist erinevust, on antud joonisel välja toodud seos modaalsuse ja temaatilise fookuse vahel terves üldkogumis. Nagu jooniselt näha, oli kõige rohkem negatiivseid artikleid poliitika valdkonnas, samal ajal kui näiteks kultuuris ja majanduses domineerisid neutraalsed või positiivse modaalsusega artiklid. Kui võrrelda modaalsust põhiteemade lõikes siis ilmneb, et proportsionaalselt kõige enam positiivseid artikleid oli looduse temavaldkonnas. Hii-ruudu abil arvutatud seosekordajast ilmneb, et antud seos artiklite temaatilise fookuse ja modaalsuse vahel on statistiliselt oluline nivool ($p \leq 0,001$). Seega saab järeldada, et analüüsitud artiklite puhul sõltus nende modaalsus artikli teemast.

Artiklite teemade ja modaalsuse vaheline seos

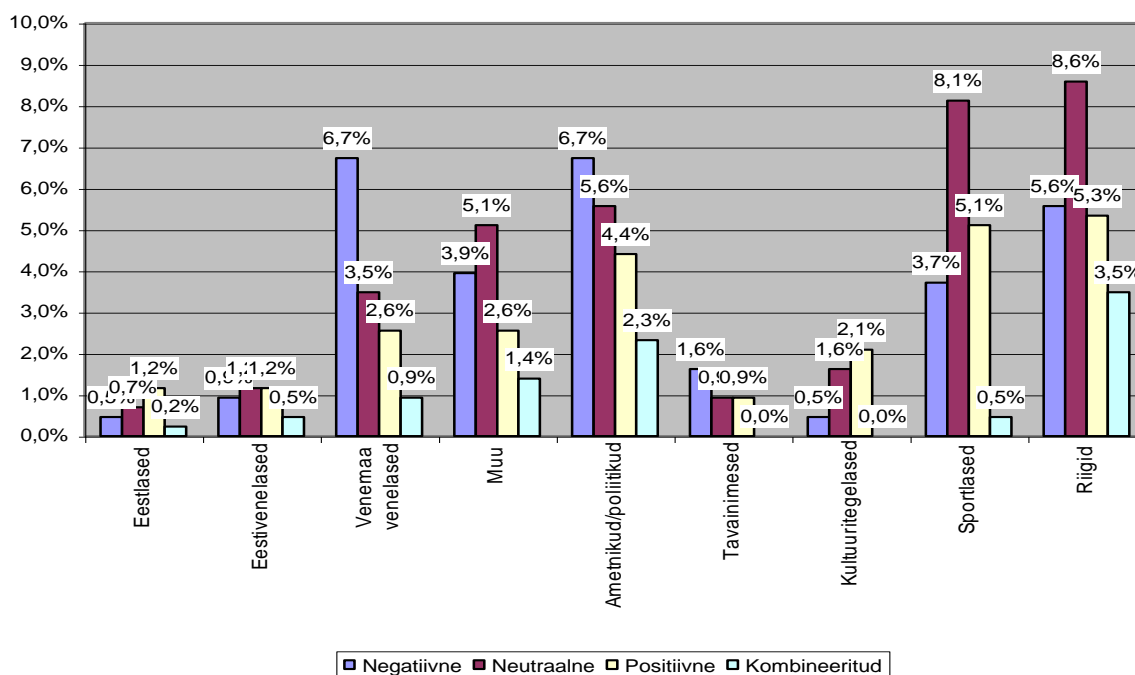

Joonis 1.4. Artiklite modaalsuse ja teemade vaheline jagunemine (%)

Joonis 1.5. kirjeldab artiklite jaotumist modaalsuse ja peategelaste lõikes. Siingi on protsentuaalne jagunemine arvatud eesti- ja venekeelsete artiklite põhjal koos, kuna väljaannete lõikes ei esinenud statistilist erinevust. Nagu jooniselt näha, siis kõige negatiivsemalt kujutati väljaannetes Venemaa venelasi ning poliitikuid ja ametnikke, eelkõige neutraalse kajastuse osaliseks said sportlased ja riigid. Tegelaste lõikes proportsionaalselt kõige enam positiivset kajastust esines kultuuritegelaste puhul. Hii-ruut testist ilmnes, et ka Seos modaalsuse ning peamiste tegelaste vahel on statistiliselt oluline ($p \leq 0,05$), kuid siiski madalam, kui eelnevalt võrreldud temaatilise fookuse ning modaalsuse vahel.

Artiklite peategelaste ja modaalsuse vaheline seos

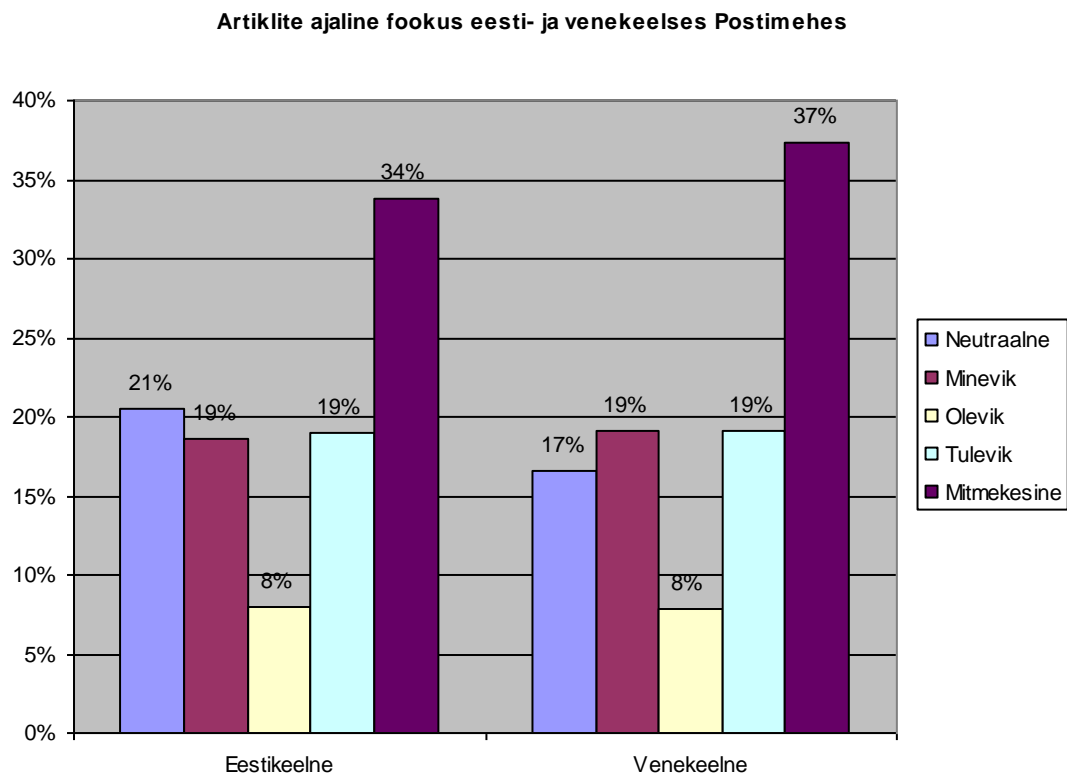

Joonis 1.5. Artiklite peategelaste ja modaalsuse protsentuaalne jagunemine (%)

5.1.4. Kontekst

Konteksti alateema all on käesolevas töös mõeldud ajalist ja ruumilist tausta, mis analüüsitavates artiklites esineb. Samuti seda, millisesse rolli on Venemaa kui riik artiklis paigutatud. Põhjalikumalt on viimast küsimust käsitletud küll kriitilises diskursusanalüüsis, kuid peamiste kategooriate väljaselgitamiseks lisas autor antud küsimuse ka kvantitatiivsesse analüüsi.

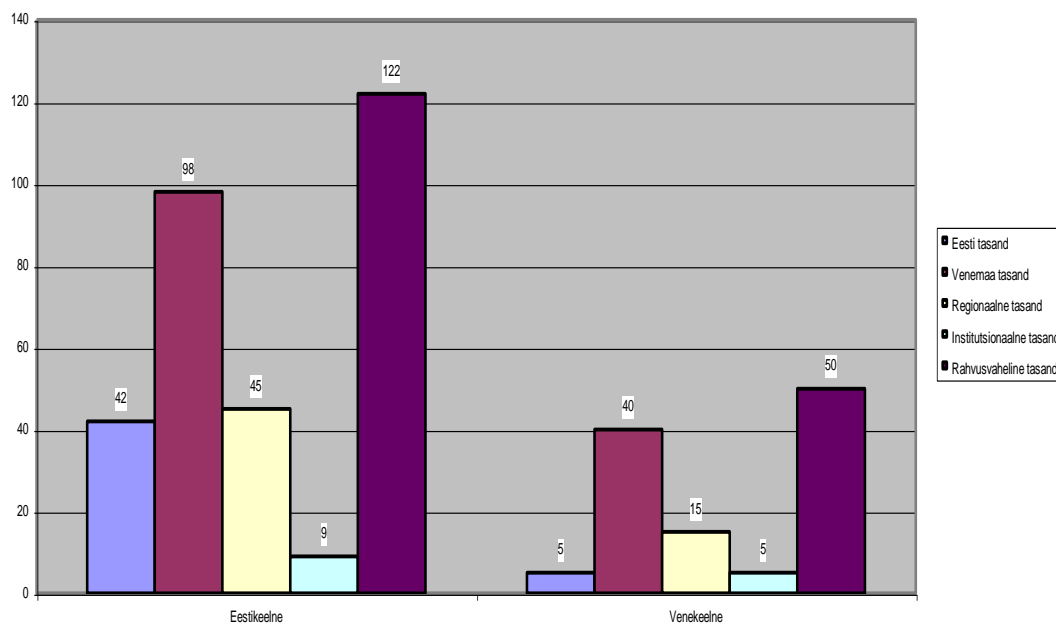
Artiklite ajaline fookus on analüüsile lisatud selleks, et uurida, kas Venemaast rääkides esineb märkimisväärselt tuleviku või mineviku rõhutamist. Nagu selgub jooniselt 1.6., siis olid nii eesti- kui ka venekeelses väljaandes kõige enam esindatud hoopis ajalisel mitmekesise fookusega artiklid, ehk siis need, mis käsitlesid nii minevikku kui ka tulevikku.

Joonis 1.6. Artiklite ajaline fookus eesti- ja venekeelses Postimees-*online* 'is (%)

Joonis 1.7. kirjeldab seda, milline oli analüüsitud artiklite ruumiline fookus eesti- ja venekeelses Postimehes. Jooniselt ilmneb, et kõige enam oli mõlemas väljaandes juttu rahvusvahelises tasandist. Selle kategooria alla kuulusid artiklid, mis rääkisid Venemaa ja mõne teise (või ka mitme) välisriigi suhetest. Populaarsuselt teisel kohal oli mõlemas lehes kohalik Venemaa tasand, mis rääkis keskendus riigi siseselt asetleidnud sündmustele.

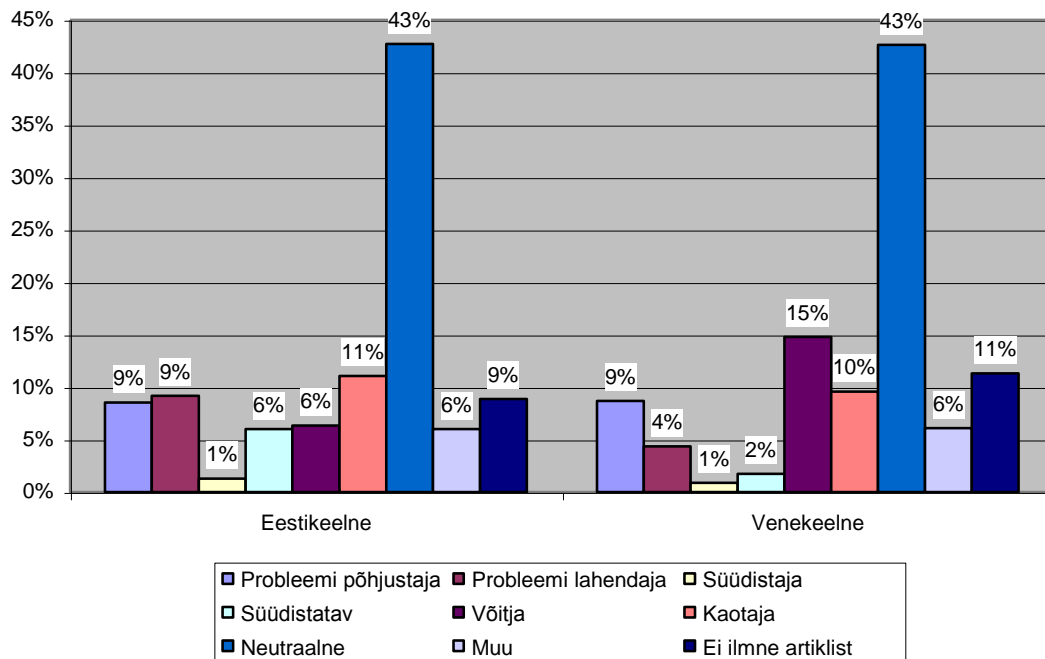
Artiklite ruumiline fookus eesti- ja venekeelses Postimehes

Joonis 1.7 Artiklite ruumiline fookus eesti- ja venekeelses väljaandes (absoluutarv)

Järgneval joonisel 1.8. on toodud välja tulemused kategoorias “artikkel räägib Venemaast kui”, mis peaks välja tooma peamised rollid, millesse analüüsitavad artiklid Venemaa kui tegelase paigutavad. Nagu näha, domineerib mõlemas väljaandes neutraalne roll, mis oli ka ootuspärane, arvestades, et tegemist oli peamiselt uudiste ja lühiuudistega. Samas tuleks siinkohal välja tuua veel ka kategooriad “võitja” ja “kaotaja”, mille võrdlemisi suur esindatus mõlemas väljaandes tuleneb sellest, et antud kategooriate alla liigitusid enamik sporditeemalisi artikleid. Kuna selliste lugude puhul oli peamiselt tegemist erinevate spordivõistluste finaali või olulisemate kohtumiste kirjeldustega, siis käsitlesid need Venemaad kas kui võitjat või kaotajat, neutraalset alatoonit esines spordi puhul vähem. Märkimist vajab ka kategooria “ei ilmne artiklist”, mille puhul ei olnud võimalik kõnealust artiklit Venemaa või tema rolliga otseselt seostada. Näiteks lood, mis rääkisid üksikutest inimestest või nähtustest. Ka Venemaa rolli temaatikale pöörab autor pikemalt tähelepanu järgnevas alapeatükis, mis käsitleb kriitilise diskursusanalüüsi tulemusi.

Rollid, milles eesti- ja venekeelne Postimees Venemaad näevad

Joonis 1.8. Venemaa roll eesti- ja venekeelsetes artiklites (%)

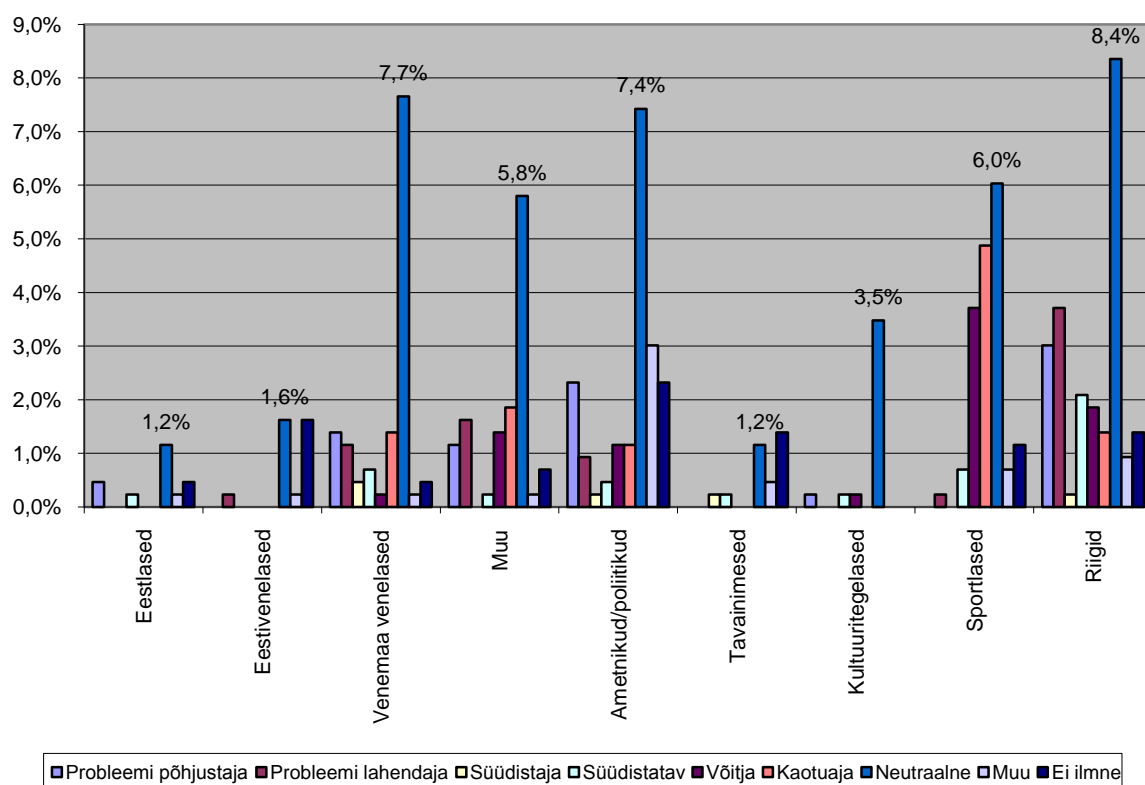
Tabel 1.4. näitab artiklite jagunemist teemade ja Venemaa rolli alusel kogu analüüsitud artiklite kogumis. Nagu näha, siis domineerib enamike teemade puhul neutraalne roll. Teistest enim esindatud rollidest rääkides võib näiteks välja tuua probleemi põhjustaja. Sellesse rolli on Venemaad paigutatud eelkõige poliitikast rääkivates artiklites. Samuti on palju ka võitja ja kaotaja rolli, seda eelkõige kultuuri teemavaldkonnas. Ilmselt on viimane taas tingitud tõsiasjast, et kultuuri valdkonda kuulusid ka sporditeemalised artiklid, mis enamasti nägid Venemaad kas võitja või kaotaja rollis. Hii-ruudu abil leitud seosekordajast lähtuvalt võib seose Venemaa rolli ja artikli temaatilise fookuse vahel lugeda statistiliselt oluliseks ($p \leq 0,001$). Seega võib järeldada, et analüüsitud artiklites sõltub roll, milles Venemaad nähakse sellest, mis on artikli teemaks.

Tabel 1.4. Venemaa rolli ja artikli teemade vaheline jagunemine (absoluutarvud)

Venemaa roll ja teemad								
Teema	Poliitika	Majandus	Sotsiaal	Kultuur	Õnnetused	Konfliktid	Loodus	Kokku
Probleemi põhjustaja	21	7	4	3		1	1	37
Probleemi lahendaja	7	13	1	5	1	7		34
Süüdistaja	2		1			2		5
Süüdistatav	5	1	2	7	1	5		21
Võitja	4	10	2	21				37

Kaotaja	7	9	2	22	5	1		46
Neutraalne	40	40	21	56	17	4	6	184
Muu	14	2	4	3		3		26
Ei ilmne	11	3	9	15	1	1	1	41
Kokku	111	85	46	132	25	24	8	431

Statistiliselt oluline seos ilmnes ka artiklite peategelaste ja Venemaa rolli vahel artiklites. Kõige enam kujutasid artiklid erinevaid tegelasi neutraalses rollis. Samas ilmneb siinkohal teatav vastuolu eelmises alapeatükis analüüsitud artiklite modaalsusega. Kui jooniselt 1.9. on näha, et nii Venemaa venelasi, ametnikke ja poliitikuid kui ka riike paigutati kõige enam neutraalsesse rolli, siis ilmnes artiklite üldise modaalsuse ning tegelaste vahelist seost uurides, et samad tegelased domineerisid üldiselt negatiivse modaalsusega artiklites. Sellest erinevusest võib järeldada, et paljude artiklite puhul ei sõltunud üldine modaalsus sellest, millises rollis oli antud artiklis Venemaa.

Joonis 1.9. Peategelaste ja Venemaa rolli vaheline seos artiklites (%)

Tabel 1.5. toob ära artiklite jaotumise Venemaa rolli ja artiklite ajalise fookuse põhjal. Nagu näha, esines kõigi ajaliste fookuste puhul enam neutraalset rolli. Muudest rollidest võib välja tuua seose Venemaa kui probleemi põhjustaja ning kombineeritud ajalise fookuse vahel.

Selle põhjuseks võib olla näiteks see, et probleemi on artiklis käsitletud ajaliselt mitmekesiselt, ehk toodud ära nii eelmised arengud, hetkeolukord kui ka võimalikud tuleviku arengud. Samuti võib välja tuua võitja ja kaotaja rolli võrdlemisi suure esindatuse minevikust rääkivate artiklite puhul. Ka siin võib näha seost juba eelnevalt mainitud spordi teemaga, kuna Venemaad võitja või kaotaja rolli paigutavad artiklid rääkisid enamasti juba aset leidnud spordivõistlustest ehk minevikust. Seos ajalise fookuse ja Venemaa rolli vahel osutus samuti statistiliselt oluliseks ($p \leq 0,001$).

Tabel 1.5. Venemaa rolli ja artiklite ajalise fookuse vaheline jaotumine (absoluutarvud)

Venemaa roll ja artiklite ajaline fookus										
Roll	Probleemi põhjustaja	Probleemi lahendaja	Süüdistaja	Süüdistatav	Võitja	Kaotaja	Neutraalne	Muu	Ei ilmne	Kokku
Neutraalne	10	5	2	2	2	9	45	1	8	84
Minevik	2	1		5	17	15	35	1	5	81
Olevik	2	2		3	2	5	11	2	7	34
Tulevik	5	9		1	5	1	50	7	4	82
Kombineeritud	18	17	3	10	11	16	43	15	17	150
Kokku	37	34	5	21	37	46	184	26	41	431

Antud alapeatüki kokkuvõtteks võib öelda, et kõigis kolmes analüüsitud valdkonnas, milleks olid artikli üldised tunnused, hinnangud sisule ning kontekst, ei esinenud eesti- ja venekeelse väljaande vahel suuri erinevusi. Kuigi tuli välja mõningaid protsentuaalseid vahesid, siis enamik neist ei olnud statistiliselt olulised erinevused. Samas esines olulisi seoseid artiklite modaalsuse ja kajastatavate teemade ning tegelaste vahel, mis tähendab seda, et tekstide modaalsus sõltus sellest, kellest või millest seal juttu oli.

5.2. Kriitilise diskursusanalüüsi tulemused

Käesolev alapeatükk keskendub bakalaureusetöö raames läbi viidud kriitilise diskursusanalüüsi tulemustele. Analüüsi valim on koostatud kvantitatiivse kontentanalüüsi tulemuste põhjal ning on ühelt poolt mõeldud näitlikustama selle tulemusi, teisalt tooma tekstide kohta välja uusi aspekte, mida kvantitatiivse analüüsi käigus uurida ei saanud.

Diskursusanalüüsi valimisse kuulus 24 artiklit, millest pooled olid pärit eesti-, pooled venekeelsest Postimees-online'ist. Enamik artikleid kuulusid peamiste teemavaldkondade kõige populaarsema alateema alla, näiteks poliitika puhul Venemaa välispoliitika, majanduse puhul tehnoloogia ja tehnika. Samas lähtus autor ka soovist valida analüüsimiseks eesti- ja vene keeles samal teemal kirjutavad artiklid, et oleks võimalik võrrelda erikeelsete tekstide sõnavara kasutust ning leida erinevusi, mis kvantitatiivse analüüsi käigus ei ilmnenu. Lisaks võttis autor valimisse veel mõningaid artikleid, mis oleksid võinud kvantitatiivses analüüsis liigituda mitme kõige populaarsema teema alla, olles seega heaks iseloomustuseks üldkogumis esindatud teemade kohta.

Analüüsi eesmärgiks oli uurida artiklite keelekasutuse ning kultuuriliste struktuuride vahelist seost ehk seda, millised diskursused tekstides esile tulevad. Diskursusanalüüsi tulemusena võib välja tuua kaks baasdiskursust, mis olid ühel või teisel moel esindatud kõigis loetud artiklites:

1. suurvõimu diskursus
2. vastandumise diskursus

Need baasdiskursused jagunevad omakorda mitmesugusteks alateemadeks. Iga aladiskursuse puhul tulevad mängu kindlad kõnekujundid, metafoorid ja sümbolid, mida on kasutatud vastava diskursiivse praktika loomiseks tekstis. Järgnevalt on esitatud kriitilise diskursusanalüüsi tulemused lähtuvalt baasdiskursustest ning nende alateemadest.

5.2.1. Suurvõimu diskursus

Kriitilise diskursusanalüüsi käigus analüüsitud artiklites tuleb selgelt esile Venemaa kui suurvõimu diskursus, mis viitab riigi soovile olla rahvusvahelisel areenil arvestatavaks jõuks.

Eelkõige väljendub see autori arvates kahes kategoorias, milleks on sõjaline ja majanduslik suurvõim. Esimene neist oli 2010. aasta eesti- ja venekeelses Postimehes läbivaks teemaks seoses Venemaa plaanidega uuendada ja täiendada oma sõjatehnikat, samuti tehnika müügiga teistele riikidele. Majandusliku suurvõimu diskursus tekkis artiklitest, mis rääkisid Venemaa plaanidest riigi majandust kaasajastada. Mõlemad antud diskursused väljendavad seega Venemaa soovi moderniseeruda ning saavutada võrdne positsioon teiste maailma suurriikidega. Võttes arvesse Venemaa välispoliitika viimase aja suundumusi, mis on välja toodud ka käesoleva töö teises peatükis, on selliste diskursuste ilmnemine igati ootuspärane. Järgnevalt on pikemalt analüüsitud mõlemat suurvõimu diskursuse alateemat.

5.2.1.1. Sõjaline suurvõim

Sõjalise suurvõimu teema oli eesti- ja venekeelses Postimehes läbiv kogu 2010. aasta jooksul. Sellest kirjutati nii seoses Venemaa sooviga osta Prantsusmaalt helikopterikandja “Mistral” kui ka näiteks Vene sõjatehnika müügiga Iraanile. Esimest teemat kajastati kogu aasta vältel, alustades võimalikest ostuplaanidest, lõpetades Venemaa kindla otsusega, lisaks veel spekulatsioonid teemal, kus hakkab laev sõitma ning kas tegemist on Venemaa katsega mõjutada Balti riike. Tõsiasi, et sel teemal nii palju kirjutati näitab ühelt poolt Venemaa soovi teemat rõhutada, teisalt tõenäoliselt ka eestlaste kartusi seoses Venemaa sõjalise võimuga.

Lisaks avaldub Venemaa sõjalise suurvõimu diskursusest kaks läbivat teemat, millest esimene rõhutab Venemaa sõjaväe võimsust juba praegu. Näiteks jääb artikli “Vene maavägede ülemjuhataja: pool tankidest on ülearused” (postimees.ee 25.02.2010) pealkirjast ja esimesest lõigust mulje nagu oleks Vene relvajõudude koosseisus tanke rohkem, kui neid reaalselt vaja läheks.

/.../ Venemaa relvajõudude koosseisu kuuluvatest tankidest pooli pole üldse vaja, rääkis maavägede ülemjuhataja kindralpolkovnik Aleksandr Postnikov. «Praeguse seisuga kuulub relvastusse 20 000 erinevat tanki modifikatsiooni, kuid reaalselt läheb neid vaja poole vähem,» /.../ (postimees.ee 25.02.2010).

Samas tuleb eelnevale vastuolulise teemana hilisemast lõigust välja, et tegelikult vajavad Vene relvajõud hädasti uuendamist.

/.../ Kindralpolkovniku sõnul on Vene armee jaoks hädavajalikud tanki uued mudelid, mis vastaksid parimatele välismaistele analoogidele. /.../ postimees.ee 25.02.2010).

Seega tuleb teksti struktuurist välja vastuolu selle vahel, millisena Venemaa tahab oma jõudu näidata ning milline see jõud tegelikult on. Paigutades Venemaa sõjalist võimsust kirjeldava lõigu tekstis ettepoole, on autor rõhutanud just sõjalise suurvõimu diskursust. Otsides erinevusi eesti-ja venekeelse Postimehe vahel ilmneb, et viimase artikli venekeelses variandis on lõik sõjatehnika uuendamise hädavajalikkuse kohta välja jäetud. Võib oletada, et venekeelne Postimees ei ole tahtnud rõhutada Vene armee mahajäämust.

Teiseks näiteks eesti- ja venekeelse teksti erinevuse vahel on artiklid “Vene õhuväelased surid Indoneesias metanoolimürgitusse” (postimees.ee 15.09.2010) ja “Погибшие в Индонезии российские инженеры отравились метанолом” (rus.postimees.ee 15.09.2010). Kahe artikli erinevus ilmneb juba pealkirjadest. Olgugi, et mõlemad lood kirjutavad samast sündmusest, on eestikeelses pealkirjas räägitud õhuväelastest, samal ajal kui venekeelses on tegu inseneridega [vene k. *инженеры*]. Võrreldes tekstide sõnavara kasutust, siis on eestikeelne tekst mitmeti väljendusrikkam ja emotsionaalsem. Näiteks järgnevas lõigus on teksti autor väljendanud oma hinnangut vene sõjaväelaste kohta, kasutades sõnu *rüübanud alkoholi*, mis viitab mõneti naljatlevalt sõjaväelaste kombele alkoholi tarvitada. Samuti on väljend *ajasid suust vahtu välja*, tugevalt hinnanguline ning tekitab surnud sõduritest negatiivse pildi.

/.../ Politsei teatel olid venelased enne haigestumist rüübanud alkoholi. Ootamatult hakkasid nad aga tundma peapööritust, iiveldust, hingamisraskusi ja ajasid suust vahtu välja. /.../ (postimees.ee 15.09.2010).

Venekeelne uudis samast sündmusest on tunduvalt konkreetsem ja delikaatsem, mainides, et vene insenerid surid mürgitusse ning nende organismidest avastati metanooli jälgi.

/.../ российские инженеры умерли от отравления техническим спиртом. В их телах были обнаружены следы метанола. /.../ (rus.postimees.ee 15.09.2010).³

5.2.1.2. Majanduslik suurvõim

Eelnevalt mainitud Venemaa välispoliitiline ambitsioon näida suurvõimuna avaldub ka soovis saavutada olulise tegija rolli maailmamajanduses. Majandusliku võimu diskursus on analüüsitud artiklites samuti kaheti mõistetav, ühelt poolt näidatakse Venemaa olulisust, teisalt mahajäämust rahvusvahelisel areenil. Viimane ilmneb intervjuust Vladimir Juškiniga

(“Vladimir Juškin: uus «Lavrovi doktriin» ei muuda Venemaa poliitika olemust”, postimees.ee 19.05.2010), kus on ära toodud Vene Föderatsiooni pikaajaline teaduslik-tehnilise prognoos 2025. aastani, mis märgib, et

/.../ Venemaa osa rahvusvahelisel teadusmahuka toodangu turul on 0,3–0,5 protsenti, samas kui USA osa on 36 protsenti, Jaapani osa 30 protsenti ning Saksamaa osa 27 protsenti. /.../ (postimees.ee 19.05.2010).

Dokument väljendab selgelt, kui oluline on Venemaa jaoks oma mõju suurendamine.

/.../ on absoluutselt hädavajalik võtta laialdaselt kasutusele välismaise tehnoloogia adapteerimine ja ülevõtmine ning isegi kriisitingimustes eelistada importkaupade sisseveole tehnoloogia importimist. /.../ (postimees.ee 19.05.2010)

Samast artiklist ilmneb ka Juškini hinnang sellele, et Venemaa majandus käitub jätkuvalt nii, nagu Nõukogude ajal, ehk riigi ettekirjutuste kohaselt.

/.../ Teine meetod on see, et suurtele Vene ettevõtetele antakse ülesanne osta lääne firmasid ja koos sellega tehnoloogiaid. /.../ (postimees.ee 19.05.2010).

Kui eelneva artikli kõneisik Vladimir Juškin oli Venemaa majandusliku võimu suhtes meelestatud negatiivselt, siis artiklist “Ansip: Venemaa osatähtsus Eestis tõuseb pidevalt” tuleb välja Eesti peaministri positiivne meelestatus Venemaa suurenenud osakaalu kohta Eesti majanduses, mis tema hinnangul tähendab kahe riigi vahelisi häid suhteid.

/.../ Peaminister Andrus Ansip ütles tänases Vikerraadio saates «Reporteritund», et Venemaa mängib Eesti majanduses ja turisminduses üha suuremat rolli ning ta ei mõista inimesi, kes väidavad, et kahe riigi suhted on viletsad. /.../

Samas räägib peaminister hilisemas lõigus iseendale vastu, kui meenutab Venemaa üleskutset Eesti kaupu mitte osta ning siia mitte reisida. Tundub, et Ansip vaatab Venemaa majandust eraldiseisvana riigi poliitikast.

Võrreldes eesti- ja venekeelse väljaande erinevusi majandusliku suurvõimu diskursuse raames, siis siin saab näiteid tuua artiklitest “Gruusia takistab Venemaa pääsu WTOsse” (postimees.ee 14.09.2010) ning “Грузия будет мешать России вступить в ВТО” (rus.postimees.ee 14.09.2010). Mõlemad artiklid räägivad küll sellest, et Gruusia on vastu Venemaa WTO liikmelisusele, venekeelsest variandist on välja jäänud näiteks lause

/.../ WTOga liitumiseks on vajalik aga kõigi organisatsiooni kuuluva 153 riigi üksmeelne toetus. /.../ (postimees.ee 14.09.2010).

---

³ Siin ja järgnevalt autori tõlge venekeelsetele tekstiosadele. Vene insenerid surid tehnilisest piiristusest saadud

Ilma selle lauseta väheneb oluliselt Gruusia olulisus antud küsimuses. Tundub, et venekeelne väljaanne ei ole soovinud rõhutada, et Gruusia omab võimu selle üle, kas Venemaa saab Maailma Kaubandusorganisatsiooni liikmeks või mitte.

5.2.2. Vastandumise diskursus

Kui eelnev alateema kirjeldas Venemaa välispoliitilist eesmärki saada taas arvestatavaks võimuks, siis käesolev alateema toob välja Venemaa poliitilise ambitsiooni teise tahu, milleks on olla alternatiivne suurvõim, ehk mitte sarnaneda läänemaailmaga, vaid sellele pigem vastanduda. Sellist vastandumist võib välja tuua nii Eesti-Vene, Venemaa ja tema lähivälismaa kui ka Venemaa ja lääneriikide suhetes. Eesti poolt ilmneb vastandumine ajaloolisest taustast, mis rõhutab soovi Venemaast erineda ning olla osa Euroopast ja läänest, Venemaa poolt vaadatuna tähendab vastandumine soovi olla võrdseks alternatiiviks Euroopa Liidu ja Ameerika võimule. Vastandumise baasdiskursus on järgnevalt jaotatud kolme alateema vahel, milleks on vastandumine Eesti-Vene suhetes, Venemaa suhetes tema lähivälismaaga ning Venemaa ja läänemaailma vahel. Neljanda alateemana on vastandumise diskursuse all ära toodud ka kultuuri diskursus, kuid see erineb oma olemuselt kolmest eelnevast.

5.2.2.1. Eesti-Vene suhete diskursus

Eesti-Vene suhete vastandumise diskursusele pakub mitmeid näiteid artikkel “Ansip: Venemaa osatähtsus Eestis tõuseb pidevalt “(postimees.ee 01.10.2010). Artikli alguses avaldab Ansip arvamust, nagu ei oleks kahe riigi vahelistes suhetes mingit probleemi, tuues selle tõestuseks ekspordi osatähtsuse suurenemise.

/.../ «Ei saa hästi aru inimestest, kes räägivad, et suhted tuleb korda teha,» nentis Ansip. «Võrreldes aastaga 2000 on suhted selgelt paranenud. Kui suur see ekspordi osatähtsus olema peaks? 30 või 100 protsenti?» /.../ (postimees.ee 01.10.2010).

Samas toob Ansip hiljem sisse ajaloo teema ning viitab sellele, et Venemaa otsused on ettearvamatud ning teda ei saa usaldada. See peaks eestlasi Venemaaga seoses ettevaatlikuks muutma, kuna ajaloos on naaberriigi ootamatud otsused Eestile ohtlikud olnud.

---

mürgitusse. Nende kehadest leiti jääke metanoolist.

/.../ Ansip rõhutas ka, et kaupmehed ei peaks pea ees Venemaa turule tormama, sest ajalugu on näidanud, et sealt võib tulla väga ootamatuid otsuseid. /.../ (postimees.ee 01.10.2010).

Artikkel “Гости из России застряли на границе в Нарве “ (rus.postimees.ee 07.01.2010) toob esile selge vastandumise “meie” ja “nende” vahel Eesti-Vene suhetes, kus “meie” pooleks on pigem positiivselt kajastatud Eesti, “nemad” aga probleemi põhjustav Venemaa.

/.../ «Мы не можем выпускать на мост слишком много машин — приходится ждать, пока они пройдут контроль с российской стороны. От общего времени ожидания с нашей стороны составляет 5-10 процентов», — отметил Кивисельг. /.../ (rus.postimees.ee 07.01.2010).⁴

Samas artiklis toob majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts “meie” poolele ka Euroopa Liidu, rääkides EL-i ja Venemaa vahelistest suhetest.

/.../ Что касается грузового транспорта, то таможни должны доверять друг другу, и это тоже вопрос отношений между Россией и ЕС. /.../ (rus.postimees.ee 07.01.2010)⁵

Samas on antud artikkel Venemaalt saabunud turistide suhtes positiivselt meelestatud, pidades neid pigem kannatajateks kui osaks “nendest” ehk Venemaast. Sellele viitab juba ainuüksi pealkirjas kasutatud sõna *гости* (eesti k. külalised), mis on vene keeles tugevalt positiivse alatooniga. Eestis puhkamas käinud Vene turiste liigitab “meie” alla ka nende endi kirjeldus olukorra kohta. Kui Tallinnas veedetud puhkust meenutatakse sõnaga *прекрасный* (eesti k. ilus, kena), siis Vene tollitöötajate aeglase töö tõttu piiril ootamist on kirjeldatud sõnaga *кошмарные* (eesti k. luupainaja), mis väljendab selgelt rahulolematust Vene poole tööga.

/.../ Когда несколько дней назад супруги ехали в Таллинн из Петербурга, то провели в очереди на границе пять часов. «Отдых был прекрасный, никаких претензий. Но эти кошмарные очереди все впечатления перечеркнули», — говорит Татьяна. /.../ (rus.postimees.ee 07.01.2010).⁶

---

⁴ „Me ei või lasta sillale liiga palju autosid – tuleb oodata, kuni nad läbivad kontrolli vene poolel. Meie poolel ootamine võtab üldisest ajast 5-10 protsenti,“ märkis Kiviselg.

⁵ Mis puudutab veoautode liikumist, siis peaksid mõlema poole tolliametnikud teineteist usaldama, ka see on Venemaa ja EL-i suhete küsimus.

⁶ Kui abikaasad mõni päev tagasi Tallinnasse sõitsid, veetsid nad piirijärjekorras viis tundi. „Puhkus oli ilus, ei mingeid pretensioone. Aga need košmaarsed järjekorrad rikkusid kõik muljed – räägib Tatjana.

Balti Venemaa uurimiskeskuse direktor Vladimir Juškin näeb Eesti-Vene vastandumist negatiivsemas valguses ja räägib sellest, kuidas Venemaa jaoks on Eesti pigem tühine, kuid samas ka tüütu vastane.

/.../ Kes on nende jaoks Eesti tööandjad? Mitte keegi. Vene töösturite liit pole sõltumatu organisatsioon, vaid sõltub vahetult Kremli administratsioonist. Kui sinna kutsutakse Eestit, kes on pinnuks Venemaa silmas, siis on järelikult antud korraldus kutsuda. /.../ (postimees.ee 19.05.2010).

Väljendiga *antud korraldus kutsuda* vihjab Juškin sellele, kuidas Venemaa suhteid Eestiga kontrollib riigi keskvõim. Järgnevast lõigust ilmneb Juškini arvamus, et Venemaal on vaja teha Eestiga suhetes teatavaid ümberkorraldusi, et vastandumist vähendada. Samas väljendab ta hiljem seisukohta, et sellised muutused on vaid näilised, kuna tegelikult ei muutu Venemaa välispoliitikas midagi.

/.../ Arvan, et Venemaa muudab Eestis peagi ka oma kontaktide iseloomu ja hakkab marginaalide asemel rohkem suhtlema nendega, kelle arvamusel ühiskonnas arvestatakse. /.../ “Vladimir Juškin: uus «Lavrovi doktriin» ei muuda Venemaa poliitika olemust” (postimees.ee 19.05.2010).

Järgnev lõik samast artiklist on näiteks selle kohta, et Venemaa ei soovi teha Eestiga mitte koostööd, vaid pigem omada riigi üle võimu, omandades siinseid strateegiliselt olulisi ettevõtteid.

/.../ Balti riikide kohta märgib Lavrovi ettekanne, et «tuleb saavutada Balti riikide territooriumi ja transpordi infrastruktuuri optimaalne ärakasutamine Venemaa veoste transiidiks teistesse Euroopa Liidu riikidesse, ... Tuleb läbi töötada piirkonna reaalsektori ettevõtete omandamise küsimus, ennekõike energeetika, IT, logistika ja transpordi valdkonnas.» /.../ “Vladimir Juškin: uus «Lavrovi doktriin» ei muuda Venemaa poliitika olemust” (postimees.ee 19.05.2010).

Lisaks viitab Juškin ka sellele, et Eesti ei tohiks Venemaa tegevust lihtsalt pealt vaadata või sellesse naiivselt suhtuda (nagu seda võib märgata näiteks peaminister Ansipi väljaütlemistes). Juškin ütleb:

/.../ Kuid küsimus on selles, et Venemaa keskendub oma strateegilisele eesmärgile ning kui Eesti sel ajal istub ja liigutab üksnes kõrvu, võib see lõppeda meile majandusliku iseseisvuse kaotusega nii, et seda ei märkagi. Poola suu on kinni pandud, Eestiga tehakse sama. Läti suu on juba gaasiga suletud. Hurraa, tulge ja investeerige. /.../ (postimees.ee 19.05.2010).

Tuues välja erinevusi eesti- ja venekeelse väljaande vahel, võib antud diskursuse raames ära märkida erinevuse kahe sisuliselt sarnase loo pealkirjades. Artikli pealkirjaks, mis rääkis USA ja Venemaa spioonivahetusest, oli eestikeelses väljaandes pandud *Venemaa võib USA-le pakkuda Eesti kasuks luuramises süüdimõistetut (08.07.2010)*, samal ajal kui venekeelses väljaandes oli loo pealkirjaks *Россия может предложить США «эстонского шпиона» (08.07.2010)*. Neid kahte väljendit võrreldes on ilmne, et eestikeelne leht on üritanud väljenduda märksa pehmemalt kui venekeelne, kes räägib konkreetsetelt *эстонского шпиона*-st ehk Eesti spioonist.

5.2.2.2. Lähivälismaa diskursus

Antud diskursus iseloomustab Venemaa soovi laiendada oma mõjusfääri “lähivälismaal” ehk oma naaberriikides. Analüüsitud artiklites ilmnes vastandumine Venemaa ja tema naabrite Gruusia ja Balti riikide vahel. Gruusia ja Venemaa suhted on olnud eriti pingelised pärast 2008. aasta augustisõda. Gruusia jaoks on vastuvõetamatu see, et Vene väed asuvad Abhaasia ja Lõuna-Osseetia separatistlikes piirkondades. Artiklist “Gruusia takistab Venemaa pääsu WTOsse” (14.09.2010) ilmneb, et riik kasutab ära olukorda, kus tal on võimalus takistada Venemaa WTO-sse pääsemist selleks, et saavutada oma poliitilisi nõudmisi.

/.../ Gruusia nõudis juba enne augustisõda Venemaaga, et Moskva lõpetaks Gruusia separatistlike piirkondade Abhaasia ja Lõuna-Osseetia toetamise. Nüüd nõuab Thbilisi, et Venemaa oma väed kõnealustest piirkondadest välja viiks. /.../ “Gruusia takistab Venemaa pääsu WTOsse” (14.09.2010)

Antud töö seisukohast on oluline märkida, et kuigi sama pealkirjaga (“Грузия будет мешать России вступить в ВТО” 14.09.2010) artikkel ilmus ka venekeelses Postimees-online’is, ei olnud venekeelses versioonis eelnevat lõiku. Võib eeldada, et selle põhjuseks on eestlaste ja venelaste erinev arusaam 2008. aasta augustisõja põhjustest ja süüdlastest, mis tuleneb suuresti Vene ja muu meedia erinevast kajastusest antud sündmuse kohta.

Venemaa suhtumise kohta oma lähivälismaasse on heaks näiteks ka juba eelnevalt mainitud artikkel “Saadik: Venemaa ei osta Mistralit Baltimaade hirmutamiseks” (04.01.2010), kus Venemaa suursaadik Lätis Aleksandr Vešnjakov üritab ühelt poolt jätta muljet, nagu ei üritaks Venemaa naaberriikidele oma sõjalise jõuga mõju avaldada, kuid

räägib iseendale mitmeti vastu. Artikli alguses toonitab ta, et Venemaa plaan osta helikopterikandjat "Mistral" ei ole kuidagi seotud Balti riikidega.

/.../ «Antud juhul ei ole tegemist jõudemonstratsiooniga. /.../ Lausest jääb mulje, et erinevalt Venemaa varasemast käitumisest on sel korral põhjused teised. Ta lisab: /.../ Pealegi, kes ütleb, et see laev hakkab sõitma just nimelt Läänemeres? Mina näiteks ei tea seda. Meil on ka teisi meresid ja ookeane, kus on potentsiaalselt olemas mitmesugused ohud,» /.../

Eelnevast lõigust selgub, et tegelikult ei ole suursaadikul aimu, kus laev sõitma hakkab. Samuti viitab sõnaühend "ka teisi" sellele, et Venemaa peab Balti riike siiski sõjaliseks ohuks.

Edasi üritab suursaadik jälle rõhutada, et Venemaal ei ole põhjust Balti riike mõjutada.

/.../ «Ma sooviksin väga, et mind usutaks - see ei ole Venemaa samm ohu tekitamiseks või Balti riikidele jõu demonstreerimiseks. Nii see küll ei ole. Venemaa ei mõtle mingil juhul niiviisi,» toonitas diplomaat. /.../ "Saadik: Venemaa ei osta Mistralit Baltimaade hirmutamiseks"

Venemaa ja tema lähivälismaa vastakaid suhteid iseloomustas 2010. aastal ka Katõni sündmuste temaatika. Nõukogude vägede poolt Poolas 1940. aastal toime pandud massimõrva puudutavate dokumentide avalikustamine tuli taas päevakorda seoses sellega, et 10. aprillil 2010 toimus Venemaal Smolenski lähistel lennuõnnetus, milles hukkusid Katõni ohvrite mälestusüritusele teel olnud Poola riigijuhid. Järgnevalt on võrreldud Katõni dokumentide avalikustamisest rääkivaid artikleid eesti- ja venekeelses väljaandes. Eestikeelne artikkel "Vene arhiiv avalikustas Katõni tragöödia dokumendid" (postimees.ee 28.04.2010) on oma keelekasutuses neutraalsem, samal ajal kui venekeelne "Россия обнародовала часть документов о бойне в Катыни" (rus.postimees.ee 29.04.2010) on kasutatud mitmeid emotsionaalseid väljendeid. Näiteks sissejuhatavas lauses nimetab eestikeelne leht Katõnis toimunut tragöödiaks, samal ajal kui venekeelne kasutab väljendit *массовых убийств* [eesti k. tapatalgud].

Lisaks on eestikeelne artikkel välja toonud positiivsed arengud antud teemal:

/.../ Aastal 2008 andis Venemaa Poolale üle NKVD arhiivist pärit materjalid, septembris 2009 leppisid riigid kokku Katõni sündmusi puudutavate uurimiskeskuste loomises. /.../ (postimees.ee 28.04.2010).

Samal ajal kui venekeelne versioon jätab selle info välja ning rõhutab hoopis 2004. aastat, mil Vene pool otsustas, et Katõnis toimunu ei olnud sõjakuritegu ega inimsusevastane kuritegu.

/.../ Расследовавшая убийства Военная прокуратура России засекретила две трети документов по массовым убийствам в 2004 году, когда приняла решение, согласно которому произошедшее в Катыни не было ни военным преступлением, ни преступлением против человечности /.../ (rus.postimees.ee 29.04.2010).⁷

5.2.2.3. Rahvusvaheline diskursus

Antud diskursus kirjeldab Venemaad rahvusvahelisel areenil kui ebaausat mängijat, kes kasutab jätkuvalt nõukogude ajast pärit võtteid oma eesmärkide saavutamiseks. Samuti kujutatakse Venemaad kui lääneriikidega võrreldes teisejärgulist tegijat. Näiteks selle kohta on Argo Ideoni küsimus intervjuust Vladimir Juškiniga, kus Ideon kasutab Venemaa tegevuse kirjeldamiseks sõnu “hankima” ja “väljapressima”, mis mõlemad on süüdistava alatooniga. Samuti on tema küsimus “Kas praegu toimub sama?” sõnastatud eeldusena, et Venemaa ikka veel nii käitub.

/.../ Viktor Suvorov kirjeldab oma «Akvaariumis» üpris värvikalt neid tegevusmehhanisme, kuidas Nõukogude Liit läänest tehnoloogiat hankis – salaja suurte summade eest messidelt ostmine, väljapressimine jne. Kas praegu toimub sama? /.../ (postimees.ee 19.05.2010)

Järgnev lõik samast intervjuust rõhutab ameeriklasi kui häid tegelasi, kes leiutasid tehnoloogia tuumapommi tegemiseks, venelasi aga kui vargaid, kes saavutasid edu ainult läänt kopeerides.

/.../ Ajaloost on näiteks teada, et terve rida omal ajal eesrindlikke tehnoloogiaid sai Nõukogude Liit ameeriklastelt tuumapommi saladuste varastamise ja nende arendamisega. /.../ (postimees.ee 19.05.2010).

---

⁷ Sõjaväeprokuratuuri uurimine salastas 2004. aastal kaks kolmandikku tapatalguid puudutavatest dokumentidest ja võttis vastu otsuse, et Katõnis ei pandud toime ei sõjaväekuritegu ega ka inimsusevastast kuritegu.

Edasi avaldab Juškin selgelt arvamust, et Venemaa uus välispoliitiline suund on ainult näiline ning tegelikult käitub riik samamoodi, nagu Külma sõja päevil.

/.../ Maailmavaateliselt, mentaalselt jääb Venemaa ka selle Lavrovi ettekande maski taga endiseks ning kui olukord võimaldab, asub Moskva taas kõnelema jõupositsioonilt. Kui muutuks tegelik Venemaa välispoliitika, siis see tähendaks ju seda, et parlamendis toimuvad arutelud, vahetatakse välja minister, kirjutatakse uusi kontseptsioone. Kui aga kirjutatakse selliseid salajasi ettekandeid, siis see näitab, et välispoliitikat korraldatakse põhimõtteliselt justkui erioperatsioone, milles osalevad MID, luure ja teised ametkonnad. See on lihtsalt üks salapaber. /.../ (postimees.ee 19.05.2010).

Artikli “Gruusia takistab Venemaa pääsu WTOsse” (14.09.2010) autor avaldab kahtlusi Venemaa soovi kohta teha läänega koostööd saades Maailma Kaubandusorganisatsiooni (WTO) liikmeks. Samas kasutab autor umbisikulist tegumoodi, toomata välja, kes Venemaa soovis tegelikult kahelnud on.

/.../ Kuigi alates 1993. aastast WTOga läbirääkimisi pidava Venemaa soovi organisatsiooniga ühineda on seatud kahtluse alla, on Kreml kinnitanud, et ühinemine WTOga on endiselt Venemaa strateegiline eesmärk. /.../ “Gruusia takistab Venemaa pääsu WTOsse” (postimees.ee 14.09.2010)

Järgnev lõik artiklist “Venemaa võib USA-le pakkuda Eesti kasuks luuramises süüdimõistetut” (postimees.ee 08.07.2010) näitab, et Venemaa ja USA suhetes on liidripositsioon USA käes, kes otsustab, kas ja mis tingimustel saab toimuma spioonide vahetus Venemaaga.

/.../ Lähipäevil peaks selguma, mida Venemaal veel pakkuda on ja kui tõsiselt on Ameerika Ühendriigid valmis kaupa tegema, kirjutab Economist. /.../ (postimees.ee 08.07.2010)

5.2.2.4. Vastandumine kultuuris

Antud alateema erineb eelnevatest vastandumist käsitletud teemadest seetõttu, et puudub konflikt Venemaaga. Samas on kultuuriteemade puhul samuti näha vastandumist näiteks

kultuuritraditsioonide vahel, seega otsustas autor antud teema siiski vastandumise diskursuse alla paigutada.

Kvantitatiivse kontentanalüüsi käigus ilmnas, et sport on kõige enam kajastatud teemavaldkond 2010. aasta Venemaa-teemalistes artiklites. Seega lisas autor selle valdkonna ka kvalitatiivse analüüsi valimisse. Samas tuleb tunnistada, et antud teema puhul on võrreldes teiste artiklitega raskem välja tuua selgelt eristuvaid diskursusi, kuna enamikel juhtudel on tegemist spordivõistluste tulemuste kohta info esitamisega. Autor otsustas paigutada antud aladiskursuse vastandumise baasdiskursuse alla seetõttu, et enamike spordivõistluste tulemuste puhul on Venemaast räägitud kas kui võitjast või kaotajast.

Esimese kohta käib näide artiklist “Venemaa haub kättemaksu” (postimees.ee 20.05.2010), mis räägib 2010. aasta jäähoki maailmameistrivõistlustest.

/.../ Ühtlasi on kahel viimasel MMil võidutsenud Venemaa võistkond nüüd maailmameistrivõistlustel teeninud järjest 25 võitu. Seega on Vjatšeslav Bõkovi juhendatav võistkond ületanud eelmise rekordi, mis kuulus 24 võiduga Anatoli Tarasovi taktikepi all mänginud NSV Liidu meeskonnale. /.../ (postimees.ee 20.05.2010).

Antud artikli puhul tasuks tähelepanu pöörata ka pealkirjale, mis sisu teadmata võiks kuuluda pigem mõnesse eelnevatest diskursustest, kuna propageerib hirmu Venemaa ees.

Venemaad kaotajana kujutanud artiklid on samuti hoki-teemalised. Artikli “OMi tähtsaim kohtumine: Kanada purustas Venemaa 7:3” (postimees.ee 25.02.2010) puhul tuleb hinnang kaotuse kohta välja juba pealkirjast, kus on kasutatud sõna “purustas”, mis tähendab vastase täielikku hävitamist. Samas artiklis on näide ka selle kohta, kuidas Kanada oli Venemaast taktikaliselt üle.

/.../ Kolmandal perioodil oli vaja venelastel lüüa neli tabamust tagasi, kuid kuna Kanada keeras kaitse lukku ja venelastel näis ideedest puudust olevat, siis viimasel kolmandikul väravaid ei löödud ja Kanada võitis oodatud kohtumise 7:3. /.../ (postimees.ee 25.02.2010).

Olgugi, et ka sport liigitus käesolevas bakalaureusetöös kultuuri valdkonda, ei esinda ta siiski kultuuri laiemas mõttes. Sel põhjusel on kvalitatiivsesse analüüsi lisatud kaks kultuuri teemavaldkonnas populaarsuselt teisel kohal olnud kultuurisündmuste alateema artiklit, mis olid kõige iseloomulikumad antud valdkonnale. Kahjuks ei olnud antud valdkonnas samal teemal eesti- ja venekeelseid artikleid.

Kuigi antud alamdiskursuse pealkirjaks on vastandumine kultuuris, siis järgnevas artiklis tuleb esile pigem kultuuri valdkonnale iseloomulik vastandumise puudumine või eitamine. Venekeelses postimees- *online*'is ilmunud artikkel “Ярмарку выручили российские туристы” (rus.postimees.ee 07.01.2010) sisaldab mitmeid eufemisme, et vältida igasugust negatiivset alatoonit. Näiteks ei taheta järgnevas lõigus välja öelda, et ilm oli halb...

/.../ Погода сильно подвела: из-за холодов не смогли торговать продовольственные палатки и продавцы шашлыков, занесло снегом елочный базар, сократили до минимума свои программы Деды Морозы. Но торговцы сувенирами держались стойко /.../ (rus.postimees.ee 07.01.2010).⁸

... või järgnevas seda, et rahvast oli vähe. Pigem on rõhutatud seda, et vene turistid tulid ja päästsid laada.

/.../ Ярмарка ремесленников, впервые организованная в Нарве в этом году по инициативе Ida-Virumaa Käsitöölait, из-за морозов и снегопада оказалась не слишком многолюдной. Зато выручили российские туристы. /.../ (rus.postimees.ee 07.01.2010).⁹

Artiklis "Narvalased toovad vene Kateriinad eesti Kadridele külla" (postimees.ee 28.10.2010) on vastandumine eesti- ja vene kultuuri vahel olemas, kuid seda on esitatud positiivsest vaatepunktist, rõhudes vene kultuuri tutvustamisele.

/.../ Siis tekkiski mõte, et ka Valgas on vaja eri rahvuste kombeid tutvustada. Ja nüüd tuleb siia Narva folklooriansambel seda tegema. /.../ (postimees.ee 28.10.2010).

Võrdlus tuleb välja ka järgnevas lõigus, mis kirjeldab Vene Kateriinasid kui teadmiste ja tarkuste kummardajaid, kes tulevad Eesti Kadridega oma oskusi võrdlema.

---

⁸ Ilm vedas kõvasti alt: külm ei lasknud telkides kaubelda toiduainete ja šašlõkiga, lumi mattis jõulukuuskede turu ning Vanaisa Külmad lühendasid oma programmid miinimumini. Aga suveniirimüüjad seisis kindlalt.

⁹ Ida-Virumaa Käsitöölaidu poolt sel aastal esmakordselt organiseeritud Narva käsitöölaliste laat ei olnud külma ja lumesaju tõttu eriti rohkearvuline. Aga asja päästsid vene turistid.

/.../ Teadmiste ja tarkuse kummardajad Kateriinad tulevad Kadridele Eesti majja külla, küsivad neilt, kuidas nad on kadripäevaks valmistunud ja mida oskavad. Näidatakse ka oma oskusi. /.../ (postimees.ee 28.10.2010).

Kriitilisest diskursusanalüüsist järeldub, et peamiselt tulevad erinevused eesti- ja venekeelse väljaande vahel välja teksti struktuuride tasemel, kus üks või teine väljaanne on otsustanud mõningat informatsiooni rõhutada või välja jätta. Lisaks esineb teatud erinevusi ka keelekasutuses. Kui vene keel on oma olemuselt väljendusrikkam ning teatud sõnadel on tugevaid kaastähendusi, siis eesti keeles on teksti edasi antud pigem neutraalses stiilis.

VI Järeldused ja diskussioon

Käesolevas peatükis teeb autor järeldusi bakalaureusetöö raames läbi viidud kvantitatiivse kontentanalüüsi ja kriitilise diskursusanalüüsi kohta, lähtuvalt töö alguses püstitatud uurimisküsimustest.

6.1. Järeldused

Esimene küsimus, millele töö raames vastust otsiti oli see, millised on peamised kajastatavad teemad ja tegelased eesti- ja venekeelses Postimehes ning kas üks või teine väljaanne pöörab mõnele teemale või tegelaste grupile oluliselt rohkem tähelepanu. Nagu ilmnes kvantitatiivse kontentanalüüsi tulemustest, siis peamised teemad, mida kajastasid nii 2010. eesti- kui ka venekeelne Postimees-*online* olid poliitika ja kultuur. Kultuuri suur osakaal tulenes sellest, et töö autor oli paigutanud spordi valdkonna kodeerimisjuhendisse kultuuri teema alla, mis muutis antud teema kõige populaarsemaks. Siiski arvab autor, et parema ülevaate saamiseks kultuuri teemavaldkonna tegelikust kajastatavusest oleks pidanud spordi valdkonna kodeerimisjuhendisse eraldi laiema teemavaldkonnana lisama. Praegusel juhul on kultuur küll kõige populaarsem valdkond, kuid kui sport kõrvale jätta, siis on selle osakaal väiksem, kui mitmel järgmisel teemavaldkonnal. Peamised tegelased, kellest 2010. aasta eesti- ja venekeelses Postimehes kirjutati, olid sportlased, riigid ja poliitikud/ametnikud. See tulemus on ka ootuspärane, võttes arvesse kõige enam kajastatud teemavaldkondi.

Rääkides erinevustest eesti- ja venekeelse väljaande puhul, siis siinkohal peab töö autor tunnistama, et kvantitatiivse analüüsi tulemused ei vastanud töö aluseks olnud eeldusele, et erikeelsed väljaanded pööravad erinevatele teemadele oluliselt rohkem või vähem tähelepanu. Nii peamiste teemade kui ka tegelaste puhul esines eesti- ja venekeelse väljaande puhul vaid väikeseid, mõneprotsendilisi erinevusi.

Teine püstitatud uurimisküsimus oli, milline on analüüsitud artiklite modaalsus. Selle küsimuse all vaatles autor nii artiklite üldist modaalsust kui ka suhet modaalsuse ning peamiste teemade ja tegelaste vahel. Kvantitatiivse kontentanalüüsi tulemustest järeldus, et nii eesti- kui ka venekeelses väljaandes olid enam-vähem võrdselt esindatud nii positiivsed, negatiivsed kui ka neutraalsed artiklid. Ühtlasi uuris autor ka seda, kas eestlaste või venelaste kujutamisel erinevates väljaannetes on erinevusi. Analüüsi tulemusel ilmnes, et eestlasi ei

olnud valdavas enamuses artiklitest isegi mainitud ning ülejäänutes valitses nende suhtes neutraalne modaalsus. Ka venelaste kujutamisel olid pooled eesti- ja venekeelsetest artiklitest neutraalsed. Erinevusena eesti- ja venekeelse väljaande puhul saab välja tuua selle, et venekeelne Postimees kujutas venelasi positiivselt rohkem kui eestikeelne.

Antud küsimuse all uuris autor ka seda, kas tekstide modaalsus on seotud nende teemade või peategelastega. Analüüsist ilmnes, et antud näitajate puhul esines statistiliselt oluline seos, mis tähendab, et see, milline on Venemaast rääkivate artiklite modaalsus sõltub sellest, kellest või millest on artiklis juttu. Negatiivne modaalsus avaldus eelkõige artiklitest, mis rääkisid poliitikast, ametnikest ja poliitikutest ning Venemaa venelastest, samal ajal kui positiivne modaalsus domineeris looduse ja kultuuritegelaste kajastamisel.

Kolmandaks püstitatud uurimisküsimuseks käesolevas töös oli see, millises kontekstis rääkisid analüüsitud artiklid Venemaast. Antud küsimuse eesmärgiks oli selgitada välja rollid, millesse artiklid Venemaa paigutavad ning millised peamised diskursused tekstidest esile tulevad. Samuti uuris autor antud küsimuse raames seda, millised on analüüsitud artiklite ajalised ja ruumilised fookused ning kas neist oleneb see, millisesse rolli artikkel Venemaa paigutab.

Kvantitatiivse analüüsi tulemustest ilmnes, et ligi pooltes mõlema väljaande artiklites ei olnud Venemaad kui tegelast paigutatud ühtegi rolli. Sellist tulemust põhjendab ühelt poolt asjaolu, et valdav enamus artiklitest olid uudised, mis peaksidki olema neutraalsed, kuid teisalt ka see, et suures osa artiklitest ei keskendunud Venemaale kui tegelasele, vaid mõnele üksikule inimesele või sündmusele. Kui tuua välja peamisi rolle, mille täitjana väljaanded Venemaad kujutasid, siis võib siinkohal ära märkida võitja rolli venekeelses ning kaotaja rolli eestikeelses Postimehes. Neid mõlemaid saab taaskord seostada sporditeemaliste artiklite suure osakaaluga, mis rääkisid enamasti kas Venemaa edust või ebaedust erinevatel spordivõistlustel nagu jäähoki või jalgpalli maailmameistrivõistlused. Nagu näha, siis keskendus venekeelne leht rohkem Venemaa sportlaste kordaminekutele, samal ajal kui eestikeelne tõi enam välja nende kaotusi.

Kriitilise diskursusanalüüsi abil tõi autor välja kaks suuremat baasdiskursust või teemat, mis olid 2010. aasta eesti- ja venekeelses Postimees-*online*'is läbivaks. Nendeks olid suurvõimu diskursus ja vastandumise diskursus. Esimene keskendus Venemaa rollile kui sõjalisele ja majanduslikule suurvõimule. Samas oli sede rolli kirjeldatud ühest küljest kui juba eksisteerivat, teisalt kui seda, milleks Venemaa soovib saada. Teine, vastandumise diskursus näitas Venemaad kui Eestile, oma lähivälismaale üldisemalt ja läänemaailmale

vastanduvat jõudu. Venemaa alternatiivse suurvõimu roll on kooskõlas ka käesoleva töö teises peatükis kirjeldatud Venemaa välispoliitiliste ambitsioonidega.

Võttes kokku nii kvantitatiivse kontentanalüüsi kui ka kriitilise diskursusanalüüsi tulemusi, siis ilmneb, et eesti- ja venekeelse väljaande puhul on peamised kajastatavad teemad samad, samuti ei ilmnenu analüüsi esimeses faasis suuri erinevusi selle vahel, kuidas eri väljaanded neid teemasid kajastasid. Enamik erinevusi artiklite vahel tulid välja alles diskursusanalüüsi käigus. Seal ilmneseid erinevused eelkõige seoses tekstide sõnavara väljendusliku väärtuse ning laiemate teksti struktuuridega. Ilmnes, et eestikeelne versioon rõhutas Venemaast rääkides riigist tulenevat ohtu, kuid tõi välja ka tema nõrkused, samal ajal kui venekeelne jättis need kajastamata. Samas ei olnud ka sellised erinevused ühe või teise väljaande puhul läbivad, näiteid erineva keelekasutuse kohta leidis mõlemalt poolt.

6.2. Diskussioon

Käesoleva bakalaureusetöö eesmärgiks oli välja uurida peamised teemavaldkonnad, millega seoses Venemaast räägitakse ning selgitada välja nende kajastamise võimalikud erinevused Postimehe eesti- ja venekeelses väljaandes.

Antud töö teoreetiliseks lähtepunktiks olid kaks mõistet – meediaruum ning representatsioon. Töö alguses eeldas autor, et eesti- ja venekeelse Postimehe loodud meediaruumid ehk pilt maailmast on teineteisest erinevad ning sellest tulenevalt võivad erineda ka neid väljaandeid lugivate inimeste arusaamad maailmast. Siiski ei keskendunud käesolev töö mitte neile arusaamadele vaid pigem meediaruumi esimesele tasandile ehk sellele, milliseid kujutluspilte meedia Venemaast kohalikus kontekstis loob.

Nagu võib näha eelnevast järelduste osast, siis ei tulnud käesoleva töö raames läbiviidud analüüsist välja märkimisväärsed erinevusi eesti- ja venekeelse Postimehe *online*-versiooni lugude vahel. Töö käigus ilmnes, et enamik artikleid olid sisuliselt samad nii eesti- kui ka venekeelses väljaandes ning enamasti olid venekeelse väljaande artiklid kokku pandud eestikeelse versiooni tõlgete põhjal. Sellest tulenevalt ei selgunud kvantitatiivse kontentanalüüsi käigus suuri erinevusi. Samas ilmnes diskursusanalüüsist, et keelelisel tasandil esinesid mõningad erinevused. Sellega seoses tuli mängu teine mõiste, millele töö teoreetiliselt tugines - meedia representatsioonid. Selles osas toetus autor peamiselt Stuart Hallile, kelle definitsiooni kohaselt on representatsioon tähenduse loomine keele kaudu (Hall 1997: 16). Seega oligi töös uurimisel, kas keelelised erinevused loovad ka erinevaid

kujutluspilte ja tähendusi Venemaa kohta. Diskursusanalüüsist ilmnes, et kuigi eesti- ja venekeelne artikkel andsid enamasti edasi sama informatsiooni, siis artiklite keelekasutus mõjutas oluliselt seda, milline arusaam lugejale toimunust võis jääda. Samuti oli oluline osa teksti struktuuridel, kuna mitme artikli puhul piisas ühe või teise lõigu ümber paigutamisest või väljajätmisest, et teksti fookus kanduks näiteks Venemaa saavutustelt puudujääkidele ja vastupidi.

Töö teoreetilises osas tõi autor sisse ka geopoliitika teema ning väitis, et ühe riigi representatsioon teise meedias võib sõltuda sellest, millised on kahe riigi vahelised suhted (Dalby 1998). See väide sai tõestust eelkõige kriitilise diskursusanalüüsi käigus. Eesti-Vene vastandumise diskursus näitas, et Venemaa kujutamisel mängivad rolli ajaloolised eelarvamused ning hirmud Venemaa suhtes. Samuti tuli laiem geopoliitiline kontekst mängu suurvõimu diskursuse puhul, mis tõi välja Venemaa soovi olla rahvusvahelistes suhetes oluliseks jõuks. Seega näitavad saadud analüüsitulemused töös kasutatud teoreetilise raamistiku kontekstis (Lefebvre 1991), et ruumiliste tähenduste kujunemise alused seisnevad arvatavasti nii ruumilistes praktikates (nt kahe väljaande keelelistes erinevustes kajastusid sageli Eesti ja Vene riikide ajaloolised suhted) aga arvatavasti ka ruumi representatsioonides (nt geopoliitilised regulatsioonid).

Kui võrrelda käesoleva töö tulemusi varasemate eesti- ja venekeelset meediat varasemate töödega, (Baer-Bader 2009; Kavinov 2006) tuleb välja, et võrreldes eelnevatega ei ilmnenud käesoleva töö tulemustes suuri erinevusi eesti- ja venekeelse väljaande puhul. Kuna erinevalt eelmistest töödest keskendus käesolev pikemale ajaperioodile, siis olid ka töö tulemused ülevaatlikumad ning erinevused erikeelsete väljaannete puhul ei olnud võrreldes konkreetse juhtumi võrdlemisega nii märgatavad. Samas tulid sarnaselt varasemate töödega ka käesoleva analüüsi kvalitatiivsest osast välja keelekasutusest ning teksti struktuuridest tingitud erinevused samade teemade kajastamisel Postimehe eesti- ja venekeelses *online*-versioonis.

Nende järelduste põhjal võib öelda, et antud töö kontekstis peab ainult osaliselt paika varasemates uuringutes kasutatud mõttelise kooskonna mõiste (vt nt Anderson 1991) – ühise suhtluskeeles ning ühiselt jälgitava meedia tõttu tekkiv kuuluvustunne. Antud töö tulemuste põhjal võib järeldada, et spetsiifilist eesti ja vene kooskonda vähemalt Postimehe eri keeltes väljaannete põhjal ei pruugi tekkida. Põhjuseks võib olla kahe eri keeles välja antava meediumi suhteliselt tihe koostöö toimetuste tasanditel. Teisalt võib olla tegemist asjaoluga, et venekeelse toimetuse originaalartiklite osakaal on suhteliselt tagasihoidlik ning domineerivad eestikeelses väljaandes ilmuvate artiklite tõlked vene keelde. Viimast kinnitab

ka käesoleva töö raames tehtud diskursuse analüüs, mis näitas eelkõige keeleliste erinevuste domineerimist võrreldavates väljaannetes. Seetõttu võib öelda, et eesti- ja venekeelse Postimehe korral on tegemist mitte niivõrd meediamastikega Appadurai definitsiooni järgi (1996), vaid pigem Rantaneni (2005) keeleroomide nähtusega – kuigi tegemist on sama väljaandega, eristab keel ning selle abil loodud sümbolilised tähendused selgelt erinevaid meediaruume.

Saadud analüüsitulemused on teatud mõttes positiivsed – väljaanne on üks vähestest, mis võimaldab luua eesti- ja venekeelsete meediajälgijate nõndanimetatud ühisruumi ehk meediaruumi sellisel kujul nagu seda selgitasid Nick Couldry ja Anna McCarthy (2004) – meediarepresentatsioonide kaudu loodud mõttelised ruumid. Eelkõige on see oluline pärast ajalehtede *Vesti Dnja* ning *Molodjož Estonii* pankrotistumist, mis muutis venekeelse Postimehe ainsaks Eestis ilmuvaks venekeelseks päevaleheks, mida loeb 17,6% siinsest venekeelsest elanikkonnast. Ühelt poolt võib väita, et ainsa päevalehena on Postimehel oluline roll meediaruumi kujundamisel ning Venemaa representatsiooni loomisel, kuid teisalt näitab ajalehe loetavusprotsent, et enamik kohalikust venekeelsest elanikkonnast seda väljaannet ei jälgi. Siinkohal võib diskuteerida, kas venekeelse väljaande sisu sarnasus eestikeelsega on põhjuseks, miks sinne venekeelne elanikkond sellele näiteks võrreldes vene telekanalitega tunduvalt vähem tähelepanu pöörab. Antud küsimusele vastamine ei kuulu aga enam antud töö pädevusse, pigem võiks see olla käesoleva töö edasiarenduseks.

VII Kokkuvõte

Käesoleva bakalaureusetöö teemaks on Venemaa teema 2010. aasta eesti- ja venekeelses Postimehes. Töö eesmärk oli välja selgitada peamised teemad, millega seoses 2010. aasta Postimehes Venemaast räägiti ning analüüsida, kuidas kujutasid neid lehe eesti- ja venekeelne *online*-versioon.

Bakalaureusetöö sissejuhatus andis ülevaate töö ülesehitusest ning põhjendas teemavalikut. Esimene peatükk pani paika teoreetilise raamistiku, millele käesolev bakalaureusetöö toetus. Kaks põhilist mõistet, mida töö teoreetiline osa avas, olid meediaruum ning meedia representatsioonid.

Teine peatükk kirjeldas töö empiirilist tausta ehk Eesti-Vene suhteid. Selles peatükis kirjeldas autor nii kahe riigi vaheliste suhete ajaloolist kujunemist kui ka seda, millised tegurid mängivad praegusel ajal rolli Eesti-Vene suhetes. Lisaks sellele kirjeldas autor antud peatükis lühidalt ka Venemaa välispoliitika põhieesmärke, mis aitavad mõista ka Eesti-Vene suhete laiemat geopoliitilist konteksti. Samuti oli teises peatükis ülevaade mõnedest varasematest Venemaa teema meediakajastust puudutavast uurimustöödest ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituudis.

Kolmas ja neljas peatükk panid paika uurimisküsimused, millele käesolev töö vastuseid otsis, samuti valimi, mille alusel üldkogumist ehk 2010. aasta eesti-ja venekeelse Postimehe *online*-versioonis ilmunud artiklitest analüüsitavad artiklid välja valiti.

Käesoleva töö viies peatükk sisaldas nii kvantitatiivse kontentanalüüsi kui ka kriitilise diskursusanalüüsi tulemusi. Kontentanalüüsi käigus luges ja analüüsis autor 431 2010. aasta eesti-ja venekeelse Postimehe *online*-versioonis ilmunud artiklit, mille pealkirjad vastasid otsingusõnadele “Venemaa”, “vene”, “Россия”, “России”, “Российские”. Diskursusanalüüsi käigus uuris autor 24 artiklit, mis said välja valitud peamiste esindatud teemade alusel.

Kuuendas peatükis tegi autor järeldusi analüüsi tulemuste kohta, proovides vastata kolmandas peatükis püstitatud uurimisküsimustele.

Töö lõpus asuvad ka eesti- ja ingliskeelne kokkuvõte ning kasutatud allikate loetelu, samuti lisad.

7.1. Summary

The subject of the present Bachelor thesis is “Representation of Russia as a Topic in Estonian- and Russian-language Version of Postimees in 2010”. The aim of the paper is to explore the main themes that are covered in relations with Russia in the Estonian and Russian-language version of the newspaper Postimees and to identify potential differences in their coverage.

This topic is relevant for several reasons. Since the media is one of the main sources of information nowadays, it has an important role in shaping people's attitudes and views of the world. Estonian and Russian-speaking populations of Estonia often follow different media channels, therefore their interpretation of current events might also differ. If these interpretations have very little or nothing at all in common, it might lead to disagreements between the different groups of society in general. For this reason, it is important to explore what are the topics covered in the local Estonian and Russian media outlets, and whether there are differences in reflecting the main issues.

The first chapter sets a theoretical framework for the analysis. It focuses on the notion of mediaspace and also on how is Russia represented in the above-mentioned newspapers, taking into consideration the role of international relations in creating that representation.

The second chapter gives an overview of the empirical background in the historical development of Estonian-Russian relations, focusing also on recent trends on Russian foreign policy.

The third and fourth chapter describe the research questions and selection for the analysis. The present Bachelor thesis is based on the qualitative and quantitative analysis of the articles in the online version of Estonian and Russian-language Postimees in 2010. The research questions and theoretical framework for the thesis were set in a seminar paper conducted on the same subject in 2009. The fifth and sixth chapters present the results and conclusions about the research, based on the research questions set in chapter three.

The Bachelor thesis end with a summary both in Estonian and in English, followed by references and appendix.

VIII Kasutatud allikad ja kirjandus

Anderson, B. (1995). *Imagined communities : reflections on the origin and spread of nationalism*. London, New York: Verso.

Appadurai, A. (1996). *Modernity at Large: Cultural Dimensions of Globalization*. University of Minnesota Press.

Baer-Bader, J. (2009). *Eesti julgeoleku käsitus eesti ja venekeelses meedias seoses Gruusia ja Lõuna-Osseetia konfliktiga*. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool, ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituut.

Couldry, N., McCarthy, A. (2004). *Mediaspace*. Routledge.

Couldry, N. (2000). *Place of Media Power*. Routledge.

Dijk, T. Van. (2005). *Ideoloogia*. Tartu Ülikooli Kirjastus.

Emerson, M. (2001). *The Elephant and the Bear: The European Union, Russia and their Near abroads*. Brüssel: Centre For European Policy Studies.

Fairclough, N. (2001). *Language and power. Second Edition*. Harlow: Pearson Education Limited.

Hall, S. (toim). (1997). *Representation: cultural representations and signifying practices*. Sage.

Haukkala, H. (2009). *From Zero-Sum to Win-Win? The Russian Challenge to the EU's Eastern Neighbourhood Policies*. European Policy Analysis 12-2009. Swedish Institute for European Policy Studies, lk 1-12.

Hogg, M., Abrams, D. (toim). (1990). *Social identity theory : constructive and critical advances*. Springer-Verlag.

- Kalmus, V., Vihalemm, T. (2008).** *Kultuurierinevused: identiteet ja väärtused*. Heidmets, M. (toim). *Eesti Inimarengu Aruanne 2007*. Tallinn: Eesti Ekspressi Kirjastuse AS. 67-72.
- Kase, K. (2005).** *Välisilm Postimehes 2003-2004*. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool, ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituut.
- Kavinov, D. (2006).** *Beslani tragöödia kajastus vene- ja eestikeelsetes ajalehtedes Molodjož Estonii ja Postimees*. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool, ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituut.
- Kivirähk, J. (2010).** *The “Humanitarian Dimension” of Russian Foreign Policy in Estonia*. Pelnēns, G. (toim) *The “Humanitarian Dimension” of Russian Foreign policy toward Georgia, Moldova, Ukraine, and the Baltic States. The 2nd, supplementary edition*. URL (kasutatud mai 2011)
http://www.icds.ee/fileadmin/failid/Research_2009.pdf
- Lefèbvre, H. (1991).** *The production of space*. Oxford: Blackwell.
- McQuail, D. (2003).** *McQuaili massikommunikatsiooni teooria*. Tartu Ülikooli Kirjastus.
- McQuail, D. (1999).** *Media Performance: Mass Communication and the Public Interest*. Sage.
- O Tuathail, G., Dalby, S. (toim). (1998).** *Rethinking Geopolitics*. Routledge.
- Rantanen, T. (2004).** *Media and Globalization*. Sage.
- Stevenson, R.L., Shaw, D.L. (1986).** *Foreign news and the new world information order*. The Iowa State University Press.
- Tooding, L.M. (2007).** *Andmete analüüs ja tõlgendamine sotsiaalteadustes*. Tartu Ülikooli Kirjastus.

Tüür, K., Pääbo, H. (2005). *Eesti Venemaa-poliitika lähtealused*. Toomla, R., Tüür, K. (toim). *Maailmast 2005: RSR artiklite kogumik*. Tartu Ülikooli Kirjastus. 195-230.

Vihalemm, P., Lõhmus, M., Jakobson, V. (2004). *Ühiskond meediaruumis: traditsiooniline meedia*. Kalmus, V., Lauristin, M., Pruulmann-Vengerfeldt, P. (toim) *Eesti elavik 21. sajandi algul: ülevaade uurimuse „Mina. Maailm. Meedia” tulemustest*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus. 131-145.

Vihalemm, P. (2004). *Maailm Eestist väljaspool: kogemus ja kontaktid, huvid ja hoiakud*. Kalmus, V., Lauristin, M., Pruulmann-Vengerfeldt, P. (toim) *Eesti elavik 21. sajandi algul: ülevaade uurimuse Mina. Maailm. Meedia tulemustest*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus. 75-80.

Vihalemm, T. (2001). *Kompendium kursusele Teadustöö alused ja seminaritöö*. Tartu Ülikooli ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakond.

Kasutatud seadused:

Kodakondsuse seadus (19.01.1995) RT I 1995, 12, 122; jõustumine 01.04.1995. URL (kasutatud mai 2011) <https://www.riigiteataja.ee/akt/13291995#pr9lg2>

Kasutatud internetiallikad:

Eesti statistikaameti kodulehekülg, URL (kasutatud mai 2011) www.stat.ee

Eesti Vabariigi välisministeeriumi kodulehekülg, URL (kasutatud mai 2011) www.vm.ee

The Foreign Policy Concept of The Russian Federation, URL (kasutatud mai 2011). <http://archive.kremlin.ru/eng/text/docs/2008/07/204750.shtml>

Lisa 1. Kodeerimisjuhend

A) Artikli üldised tunnused:

A1) Järjekorranumber

A2) Ilmumise kuupäev (välja kirjutatuna)

A3) Pealkiri (välja kirjutatuna)

A4) Autor, toimetaja (välja kirjutatuna)

A5) Artikli ilmumiskoht

1. postimees.ee
2. rus.postimees.ee

A6) Autor

1. postimees.ee toimetus
2. rus.postimees.ee toimetus
3. Eesti ajakirjanik
4. Eesti ekspert, poliitik või arvamusiider (teadlane, analüütik jne)
5. muu Eesti autor (nt lugeja)
6. Eesti agentuur
7. Vene ajakirjanik
8. Vene ekspert, poliitik või arvamusiider (teadlane, analüütik jne)
9. muu Vene autor (nt lugeja)
10. Vene agentuur
11. muu välisallikas (välisagentuur, välisajakirjanik, välisekspert)
12. muu välisallika põhjal väljaande toimetus

A7) Žanr

1. uudis
2. lühiauudis
3. reportaaž
4. juhtkiri
5. olemuslugu
6. intervjuu
7. arvamuslugu, kommentaar
8. muu (välja kirjutatuna)

B) Hinnang sisule:

B1) Artikli üldine modaalsus

1. negatiivne
2. pigem negatiivne (domineerib negatiivne, kuid esineb ka positiivset)
3. neutraalne/meelestatust ei ilmne
4. positiivne
5. pigem positiivne (domineerib positiivne, kuid esineb ka negatiivset)
6. kombineeritud meelestatus (esineb võrdsel määral nii positiivset kui ka negatiivset)

B2) Artikkel on eelkõige seotud

1. Venemaaga
2. venelastega
3. mõlemaga
4. muu

B3) Sõna “Venemaa/Vene” on artiklis kasutatud

1. positiivse alatooniga
2. negatiivse alatooniga
3. neutraalse alatooniga

B4) Artikli tegelased

1. eestlased
2. eestivenelased
3. venemaa venelased
4. muu (välja kirjutatuna)
5. ametnikud
6. poliitikud
7. tavainimesed
8. kultuuritegelased
9. sportlased
10. riigid

B5) Eestlasi kujutatakse artiklis

1. positiivselt
2. negatiivselt
3. neutraalselt
4. kombineeritult (positiivne ja negatiivne mõlemad)
5. neid pole mainitud

B6) Venelasi kujutatakse artiklis

1. positiivselt
2. negatiivselt
3. neutraalselt
4. kombineeritult (positiivne ja negatiivne mõlemad)
5. neid pole mainitud

C) Teema

C1) Artikli peamine teema on

1. Poliitika

C2) Alateema

1. rahvusvaheline poliitika/diplomaatia
2. kodumaine poliitika (st Eesti)
3. Venemaa sisepoliitika
4. Eesti-Vene poliitilised suhted

2. Majandus

C2) Alateema

1. rahvusvaheline majandus
2. kodumaine majandus (st Eesti)
3. Venemaa sisemajandus
4. tarbimine, uued tooted
5. tehnika, tehnoloogia, internet
6. energia, keskkond, säästmine
7. töö, tööjõud

3. Sotsiaalvaldkond

C2) Alateema

1. sotsiaalprobleemid, heaolu, tervis
2. õigussüsteem, politsei

3. kuritegevus
4. inimsuhted, perekond, kasvatus
5. rahvusvähemused, muud vähemused, soolised küsimused
6. migratsioon, üleilmastumine, rahvusvahelistumine
7. rahvastik, sündivus, vananemine

4. Kultuur

C2) Alateema

1. kultuurisündmused, esinemine, arvustus, kultuuriteosed
2. teadus
3. haridus, õppimine
4. usk, religioon, kultuuritraditsioonid
5. ajalugu
6. meedia
7. meelelahutus, auhinnatseremooniad, kuulsused
8. sport

5. Õnnetused

C2) Alateema

1. katastroof, loodusõnnetus, muu õnnetus

6. Konfliktid

C2) Alateema

1. rahvusvaheline militaar- ja kaitsekonflikt
2. kodusõda, kodumaine konflikt
3. terrorism
4. poliitiline vägivald
5. piirikonflikt

7. Loodus

C2) Alateema

1. loodus, geograafia
2. turism, reisimine

C3) Artikli ruumiline fookus

1. kohalik Eesti tasand (eestlaste ja venelaste suhted ning Venemaa huvid selles kontekstis)
2. Venemaa tasand

3. regionaalne tasand (geograafiliselt lähedal, Eesti-Vene piirialad)
4. institutsionaalne tasand (EL, NATO, ÜRO)
5. rahvusvaheline tasand

D) Kontekst:

D1) Artikkel räägib Venemaast (kui)

1. probleemi põhjustajast
2. probleemi lahendajast
3. süüdistajast
4. süüdistatavast
5. võitjast
6. kaotajast
7. neutraalselt
8. muu (välja kirjutatuna)
9. ei ilmne artiklist

D2) Sõnad, mida kasutatakse Venemaa sünonüümina

1. kodumaa
2. idanaaber
3. lähivälismaa
4. Ida-Euroopa
5. muu (välja kirjutatuna)
6. Venemaad ei ole mainitud/sünonüüme ei kasutata

D3) Artikli ajaline fookus

1. neutraalne
2. minevik (kasutab eelkõige minevikuga seotud sõnu)
3. olevik (kasutab eelkõige olevikuga seotud sõnu)
4. tulevik (kasutab eelkõige tulevikule viitavaid sõnu)
5. on ajaliselt mitmekesine (kasutab olevikuga, minevikuga ja tulevikuga seotud sõnu)

Lisa 2. Kvantitatiivse kontentanalüüsi tabelid

Tabel 1. Artiklite žanriline jagunemine eesti- ja venekeelne Postimees-online koos (absoluutarv ja %)

Artikli Žanr		
Uudis	212	49,2%
Lühiauudis	158	36,7%
Reportaaž	1	0,2%
Intervjuu	8	1,9%
Arvamuslugu, kommentaar	46	10,7%
Muu	6	1,4%
Kokku	431	100,0%

Tabel 2. Peamised teemad ja alateemad eesti- ja venekeelses Postimees-online'is (absoluutarvud)

Peamiste teemade alateemad eesti- ja venekeelses Postimehes									
	Rahvusvaheline poliitika	Eesti poliitika	Venemaa sisepoliitika	Eesti-Vene poliitilised suhted					Kokku
Poliitika (eestikeelne)	44	5	16	6					71
Poliitika (venekeelne)	25	4	8	3					40
	Rahvusvaheline majandus	Eesti majandus	Venemaa sisemajandus	Tarbimine, uued tooted	Tehnika, tehnoloogia, Internet	Energia, keskkond, säästmine	Töö, tööjõud		
Majandus (eestikeelne)	17	1	16	4	20	5	3		66
Majandus (venekeelne)	4	1	6		8				19
	Sotsiaalprobleemid, heaolu, tervis	Õigussüsteem	Kuritegevus	Inimsuhted, perekond	(Rahvus)vähe mused, soolised küsimused	Migratsioon	Rahvastik		
Sotsiaalvaldkon	7	5	15	1	5	3			36

d (eestikeelne)									
Sotsiaalvaldkond (venekeelne)		2	7		1				10
	Kultuurisündmused	Teadus	Haridus, õppimine	Usk, religioon, kultuuritraditsioonid	Ajalugu	Meedia	Meelelahutus, kuulsused	Sport	
Kultuur (eestikeelne)	7	1	8	6	7	5	13	47	94
Kultuur (venekeelne)	3		1				3	31	38
	Katastroof, loodusõnnetus, muu õnnetus								
Õnnetused (eestikeelne)	21								21
Õnnetused (venekeelne)	4								4
	Rahvusvaheline militaar- ja kaitsekonflikt	Kodusõd, kodumaine konflikt	Terrorism	Poliitiline vägivald	Piirikonflikt				
Konfliktid (eestikeelne)	8	3	4	1	5				21
Konfliktid (venekeelne)	2				1				3
	Loodus, geograafia	Turism, reisimine							
Loodus (eestikeelne)	1	6							7
Loodus (venekeelne)	1								1